spravodaj UNIVERZITA P. J. Šafárika

KOŠICE
1984
ROČNÍK
XV.
ČÍSLO
1-2

OSLAVY ZALOŽENIA PRÁVNICKEJ FAKULTY UPJŠ

Právnická fakulta UPJŠ si v tomto školskom roku 1983-84 pripomenula svoje desiate výročie samostatnej existencie. Rámec prebiehajúcich osláv vyplnilo jednak zhromaždenie všetkých učiteľov, zamestnancov a študentov fakulty dňa 6. októbra 1983, i vydanie informačného zborníka fakulty. Ich vyvrcholením bolo *slávnostné zasadnutie Vedeckej rady Právnickej fakulty UPJŠ* dňa 27. októbra 1983, ktoré otvoril a viedol prodekan fakulty *prof. JUDr. J. Dzugas, CSc.* Slávnostný prejav predniesol dekan Právnickej fakulty UPJŠ *doc. JUDr. Igor Palúš, CSc.* Vo svojom vystúpení v úvodnej časti poukázal na celý proces kreovania fakulty ako výsledku spoluúčinnosti ústredných i regionálnych straníckych a štátnych orgánov, vedenia Univerzity Komenského v Bratislave i jej Právnickej fakulty a vedenia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika. Vďaka tomu už od školského roku 1970-71 sa otvorila pobočka Právnickej fakulty UK so sídlom v Košiciach, a od školského roku 1973-74 samostatná Právnická fakulta vo zväzku Univerzity P. J. Šafárika. V ďalšej časti prejavu sa dekan fakulty, doc. JUDr. I. Palúš, CSc., zameral na podrobný rozbor pôsobenia fakulty v uplynulých desiatich rokoch vo všetkých sférach jej činnosti: ideovovýchovnej, pedagogickej a vedeckovýskumnej. V tejto súvislosti zdôraznil, že fakulta od začiatku svojej existencie sa prejavovala a pôsobila ako celoštátna inštitúcia, zabezpečujúca vysokoškolskú výučbu práva na štandardnej úrovni pri kvalifikovanom plnení aj všetkých ostatných jej prináležiacich funkcií. V závere svojho vystúpenia podčiarkol, že hoci desaťročná história samostatnej právnickej fakulty je obdobím krátkym, avšak dostatočne dlhým na to, aby sa ukázala správnosť rozhodnutia straníckych a štátnych orgánov zriadiť v Košiciach druhú fakultu práva na Slovensku. Za toto obdobie sa vybudovali základy novej fakulty, sformovalo sa jej kádrové zloženie, rozvinula sa všestranná činnosť. Právnická fakulta sa dostala do povedomia verejnosti ako inštitúcia zásadne sa podieľajúca na formovaní a prehlbovaní socialistického právneho vedomia občanov a prehlbovaní socialistickej zákonnosti. Na základe dosiahnutých výsledkov vyslovil presvedčenie a prísľub, že fakulta i v budúcnosti bude naďalej skvalitňovať proces výchovy politicky, odborne i morálne zdatných a kvalifikovaných socialistických právnikov.

V nasledovnom vystúpení hosti a

(Pokračovanie na 2. str.)

DIES JESENII VIII.

z príležitosti 90-tych narodenín univ. prof. MUDr. Jána KŇAZOVICKÉHO

Prof. MUDr. Ján Kňazovický, najdlhšie aktívne pôsobiaci chirurg na Slovensku, zakladateľ chirurgickej kliniky a prvý dekan Lekárskej fakulty v Košiciach, sa pri plnom telesnom zdraví a mimoriadnej duševnej svieţosti dožil 27. októbra 1983 90 rokov. Ako prvý na Slovensku vykonal krvnú transfúziu, je prvým riaditeľom odborných škôl pre vzdelávanie SZP. Je nositeľom Radu práce, medaily J. E. Purkyně a iných vyznamenaní a pôct.

Dňa 27. októbra 1983 sa konalo slávnostné prijatie univ. prof. J. Kňazovického v Dome socialistických obradov v Košiciach. Prijal ho primátor mesta *Ing. R. Schuster* a ako významnému občanovi mesta mu udelil plaketu Za zásluhy o rozvoj mesta Košíc. Jubilant sa podpísal do Pamätnej knihy mesta Košíc. Primátor mesta Košíc vysoko vyzdvihol zásluhy jubilanta na budovaní zdravotníctva a na zaistení vysokokvalifikovaných chirurgických služieb, a to nielen pre občanov mesta Košíc, ale i pre občanov Východoslovenského kraja.

Dies Jesenii VIII. v Košiciach dňa 28. 10. 1983 sa konali z príležitosti 90-tych narodenín univ. prof. Jána Kňazovického. Boli nevšedne slávnostné a pamätné.

Jubilanta, vzácnych hostí a všetkých prítomných, ktorí sa zišli v hojnom počte, privítal minister zdravotníctva SSR *akademik E. Matejí-*

(Pokračovanie na 2. strane.)

Minister zdravotníctva SSR akademik E. Matejíček pri slávnostnom prejave na Dies Jesenii VIII.

OSLAVY ZALOŽENIA PRÁVNICKEJ FAKULTY UPJŠ

(Dokončenie z 1. str.)

členov vedeckej rady ako prvý vystúpil zástupca ideologického oddelenia Východoslovenského KV KSS *RSDr. J. Rakučiak.* Ľo ňom v zastúpení rektora UPJŠ slávnostné zhromaždenie vedeckej rady pozdravil prorektor UPJŠ *prof. MUDr. V. Drahovský, CSc.* S ďalšími prejavmi a slávnostnými zdravicami vystúpili: dekan Lekárskej fakulty UPJŠ *prof. MUDr. J. Lukáči,* zástupca ČSV KSS UPJŠ a prodekan Prírodovedeckej fakulty UPJŠ *prof. PhDr. M. Cirbes, DrSc.,* v mene všetkých krajských justičných zložiek a ZNB *JUDr. J. Simko* — krajský prokurátor, *JUDr. D. Kokavec, CSc.,* v zastúpení riaditeľa Ústavu štátu a práva SAV v Bratislave, dekan Fakulty vyšetrovania Vysokej školy ZNB *doc. JUDr. J. Pobeha,* prodekan Pedagogickej fakulty UPJŠ *doc. PhDr. M. Belej, CSc.,* riaditeľ závodu Frucona, n. p. Košice *Ing. J. Lapatník,* a personálny námestník družobného n. p. Chemko Strážske *Ing. M. Mašlej.*

Činnosť a výsledky práce jubilantky — Právnickej fakulty — boli ocenené viacerými udelenými uznaniami, ktoré prevzal dekan fakulty, doc. JUDr. I. Palúš, CSc. Právnická fakulta UPJŠ pri príležitosti jej desaťročnej existencie dostala: pozdravný list dekana a Pamätnú medailu Právnickej fakulty UK v Bratislave, pozdravný list dekana a Pamätnú medailu Lekárskej fakulty UPJŠ, pozdravný list dekana Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, pozdravný list dekana a Pamätnú medailu Filozofickej fakulty UPJŠ, pozdravný list dekana a Pamätnú medailu Pedagogickej fakulty UPJŠ, pozdravný list podnikového riaditeľa n. p. Chemko Strážske. Ústav štátu a práva SAV v Bratislave udelil Právnickej fakulte UPJŠ Čestné uznanie za obetavú prácu pre rozvoj vied o štáte a práve.

V závere slávnostného rokovania Vedeckej rady Právnickej fakulty UPJŠ vystúpil dekan fakulty doc. JUDr. I. Palúš, CSc. Poďakoval sa prítomným za účasť, za slová uznania, ocenenia práce a výsledkov, ktoré fakulta dosiahla v prvom decéniu svojho pôsobenia.

JUDr. Peter MOSNÝ, CSc.

DIES JESENII VIII.

z príležitosti 90-tych narodenín univ. prof. MUDr. Jána KŇAZOVICKÉHO

(Pokračovanie z 1. str.)

ček. Prečítal pozdravné listy jubilantovi od prvého tajomníka ÚV KSS s. Lenárta, od predsedu vlády SSR P. Colotku a podpredsedu federálnej vlády s. M. Lúčana.

Akademik E. Matejíček predniesol slávnostný prejav, v ktorom komplexne zhodnotil celoživotné dielo jubilanta, jeho prácu a zásluhy o rozvoj chirurgie, zdravotníctva a zdravotníckeho školstva na Slovensku. Jeho prácu ako aktívneho chirurga a pedagóga, ktorý priamo vychoval a tiež vplýval prostredníctvom svojich žiakov na výchovu viacerých lekárskych generácií, vedeckého pracovníka, neúnavného organizátora zdravotníctva a zdravotníckeho školstva, jeho odborné účinkovanie v lekárskych spolkoch a spoločnostiach. Jeho chápanie poslania lekára bolo už od začiatkov spoločensko-politické a altruistické. To dokumentujú aj jeho postoje dobrovoľníka v radoch Červenej armády, aktívna činnosť počas Slovenského národného povstania, jeho práca vo verejnej správe miest jeho pobytu. V prof. Kňazovickom videli spolupracovníci a žiaci vždy naslovovzatého majstra svojho odboru, skvelého diagnostika,

Rektor UPJŠ prof. Ing. M. Baran, CSc., odovzdáva prof. MUDr. Jánovi Kňazovickému Zlatú medailu UPJŠ.

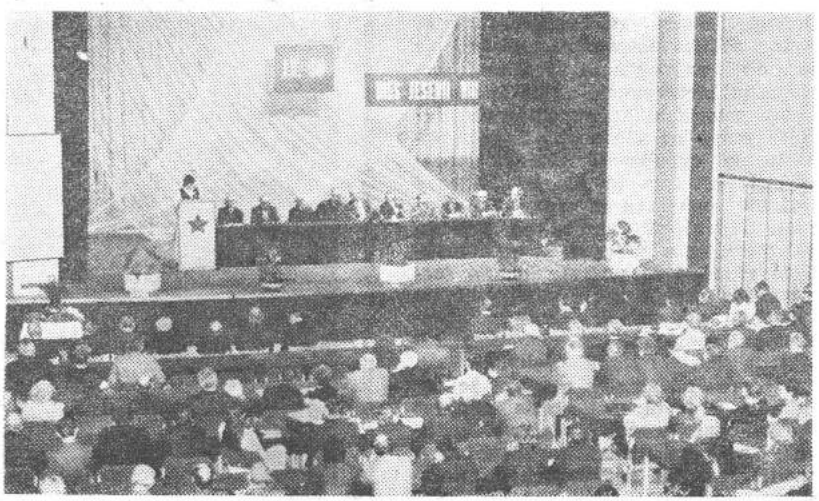

Poslucháčka Hromadová prednáša zdravicu jubilantovi v mene poslucháčov LF a SZM.

virtuózneho operatéra, svedomitého a prísneho strážcu liečebného režimu, ale aj priateľského radcu a pomocníka. V práci vždy náročný a prísny k sebe aj k svojim spolupracovníkom žije striedmy a športom upevňovaný život. Pri jeho jubileu môžeme mu len zaželať užiť z ovocia, ktoré s takou neúnavnosťou pestoval — zdravia, a čím viac telesnej a duševnej sviežosti.

Nasledovali ďalšie pozdravy jubilantovi. Rektor UPJŠ v Košiciach, *prof. Ing. M. Baran, CSc.*, odovzdal prof. MUDr. J. Kňazovickému už druhýkrát Zlatú medailu UPJŠ; prvýkrát ju dostal k 25. výročiu založenia Lekárskej fakulty v Košiciach.

Akademik V. Hajko v zastúpení predsedníctva SAV mu udelil najvyššie vyznamenanie akadémie vied Zlatú medailu SAV za spojenie vedy s praxou.

Primátor mesta Košíc *Ing. R. Schuster* pozdravil vzácneho jubilanta v mene predsedníctva Mestského výboru KSS a rady MsNV v Košiciach. *Dr. Rakučiak* prečítal a odovzdal pozdravný list Východoslovenského KV KSS. Dekan LF UPJŠ v Košiciach *prof. MUDr. J. Lukáči* zdôraznil vo svojom prejave zvlášť jeho zásluhy pri zakladaní chirurgickej kliniky a Lekárskej fakulty v Košiciach, jeho odbornú a organizátorskú činnosť vo funkcii prvého dekana tejto fakulty.

V mene predsedníctva Slovenskej lekárskej spoločnosti *akademik T. R. Niederland* odovzdal Pamätnú medailu k 150. výročiu založenia Spoločnosti slovansko-lekárské.

Na oslavy prišla aj delegácia z rodnej obce univ. prof. MUDr. J. Kňazovického. Všetko najlepšie mu v mene rady MNV, Zboru pre občianske

(Pokračovanie na 5. str.)

Akademik V. Hajko, predseda SAV, odovzdáva jubilantovi Zlatú medailu SAV.

Pohľad do sály, v popredí rodina jubilanta.

AKTUÁLNE MYŠLIENKY

Z PREJAVU TAJOMNÍKA ÚV KSČ s. J. HAVLÍNA NA CELOŠTÁTNOM AKTÍVE FUNKCIONÁROV VYSOKÝCH ŠKÔL

28. — 29. sept. 1983

Oceňujeme, že vedúci funkcionári našich vysokých škôl a fakúlt za účinnej pomoci stranických orgánov, odborových a zväzáckych organizácií na vysokých školách, sústavne presadzujú do každodenného života a do práce vysokých škôl nové, moderné prvky, ktoré boli formulované v uznesení Predsedníctva ÚV KSČ O ďalšom rozvoji československej výchovno-vzdelávacej sústavy a úlohách vysokých škôl po XV. zjazde KSČ.

Ide o veľmi zložité úlohy, vyžadujúce hlboké znalosti perspektív vývoja jednotlivých vedných a študijných odborov, možnosti ich vplyvu na jednotlivé odvetvia národného hospodárstva, rovnako ako znalosti o ich vývoji vo svete. Vieme, že v takejto náročnej práci má nezastupiteľné miesto hlboké presvedčenie o potrebnosti a správnosti každého kroku, ktorý robíme, že veľmi mnoho záleží na osobnej statočnosti každého, kto s novým prichádza a nové presadzuje do života. Nemusíme mať žiadne obavy z toho, že na vysokých školách sa určite budú pri takejto činnosti stretávať rôzne názory. Pri presadzovaní nových koncepcií a najmä takých, ktoré nemajú žiadnu analógiu v predchádzajúcich prestavbách obsahu štúdia či reformách, musíme byť trpezliví. Musíme používať politické prostriedky, vecnú argumentáciu, fakty, porovnávacie a programové štúdie, a pritom stále bez nervozity, krok za krokom realizovať čiastkové úlohy podmieňujúce dosiahnutie vytýčených cieľov. Je všeobecne známe, že veľké ciele sa nám podarí uskutočniť len vtedy, keď sa ich vedome zmocnia tí, ktorí ich budú v praxi, teda vo výchovno-vzdelávacej a vedeckej práci na vysokých školách zabezpečovať.

*

Znovu sa presviedčame, že na niektorých školách či fakultách si zložité procesy obsahových a organizačných zmien trochu zjednodušili, že síce štúdium skrátili, že uskutočnili celý rad užitočných opatrení, ale v obsahu, organizácii a riadení školy, vo vlastnej výučbe, pokračujú prevažne po starých cestičkách. Nedarí sa v potrebnej miere nahradzovať tradičné a už zastarané metódy a formy výchovno-vzdelávacej práce aj preto, že časť učiteľov vysokých škôl si doposiaľ ešte dostatočne neosvojuje náročnejšie, efektívnejšie spôsoby pedagogickej práce, a niektorí ich ani nepochopili. Tieto javy vyvolávajú oprávnenú kritiku.

(Pokračovanie na 4. str.)

AKTUÁLNE MYŠLIENKY

Z PREJAVU TAJOMNÍKA ÚV KSČ s. J. HAVLÍNA NA CELOŠTÁTNOM AKTÍVE FUNKCIONÁROV VYSOKÝCH ŠKÔL

28. — 29. sept. 1983

(Dokončenie z 3. str.)

Na niektorých vysokých školách máme problémy s disciplínou učiteľov aj študentov. U niektorých z nich pretrváva akýsi akademizmus, ktorý nemá nič spoločného so socialistickým charakterom našich vysokých škôl. Príliš sa zdôrazňujú práva učiteľov a študentov, ale už menej sa hovorí o povinnostiach. A k nim patrí predovšetkým to, že každý učiteľ vysokej školy musí kvalitne prednášať, učiť, vedecky pracovať, študentov skúšať a pracovať s nimi a neprenášať svoje povinnosti na svojich podriadených. Študenti musia zodpovedne študovať. V tom spočíva ich základná povinnosť voči spoločnosti, veď na ich štúdium sa vynakladajú značné prostriedky. Nie je únosné, aby sme sa zmierovali s faktom, že značná časť študentov nedokončuje štúdium a nevyvodzovali z toho javu účinné závery.

Vážnym problémom je tiež pretrvávajúca priemernosť výsledkov štúdia časti študentov. Nemožno ju vysvetľovať len tým, že takíto študenti boli, sú a budú. Treba sa pýtať, aký diel z tejto priemernosti možno pripísať na vrub práce vysokoškolských učiteľov. Je otázne, či ti priemerní či podpriemerní nemajú na viac. Riešenie musíme hľadať v sústavnej starostlivosti učiteľov o študentov, v kvalitnejšej výučbe, v zabezpečovaní potrebnej študijnej literatúry, aj vo vyšších nárokoch na študijné výsledky vysokoškolákov.

*

Aktualizácia výučby má univerzálnu platnosť, najmä vtedy, keď máme na mysli zvyšovanie účinnosti komunistickej výchovy. V tomto ohľade aj pre nás platí prístup sovietskych komunistov, vyjadrený na zasadnutí ÚV KSSZ v máji tohto roku generálnym tajomníkom ÚV KSSZ a predsedom Prezídia Najvyššieho sovietu ZSSR súdruhom J. V. Andropovom. Citujem: „... strana sa usiluje o to, aby človek u nás nebol vychovávaný len ako nositeľ určitej sumy vedomostí, ale predovšetkým ako občan socialistickej spoločnosti, ako aktívny budovateľ komunizmu, komunizmu s jeho charakteristickými ideovými princípmi, morálkou a záujmami, s vysokou kultúrou práce i správaním sa".

Tieto slová ešte naliehavejšie zvýrazňujú úlohu vytýčenú XVI. zjazdom KSČ — posilňovať výchovnú prácu na vysokých školách a v školstve vôbec. To od nás vyžaduje, aby sme každodenným pôsobením na študentov zlepšovali ich ideovo-politickú, mravnú aj pracovnú výchovu. Túto skutočnosť pripomíname prakticky pri všetkých príležitostiach. Napriek tomu sa stále na jednotlivých vysokých školách stretávame s formálne uskutočňovanou komunistickou výchovou, ktorá často vyplýva z nereálne postavených plánov komunistickej výchovy, z formálneho prístupu časti učiteľov k ich napĺňaniu, z málo účinných foriem a metód politickej práce v študijných a pracovných kolektívoch a v neposlednom rade z malej koordinovanosti pôsobenia jednotlivých výchovných činiteľov. Skúsenosti ukazujú, že účinne vychovávať musia všetci učitelia, nielen marxizmu-leninizmu. A to nielen slovom, postojom, ale predovšetkým osobným príkladom a cieľavedomým zapájaním študentov do všetkého diania na fakulte i mimo nej, do riešenia otázok a problémov, ktorými žije celá naša spoločnosť.

*

8. zasadnutie ÚV KSČ určilo podstatne lepšie využívať tvorivý potenciál vysokých škôl jeho výraznejším zapojením sa do programu štátneho plánu výskumu, technického rozvoja a ekonomického výskumu a širším využívaním schopností vysokoškolských pracovísk pri riešení čiastkových a operatívnych problémov hospodárskych organizácií.

K tomu, aby mohli vysoké školy dať uspokojivú odpoveď na všetko, čo bolo povedané na tomto zasadnutí ÚV KSČ, je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa popri dôkladnej analýze súčasného stavu vedeckovýskumných prác uskutočnila v každej škole, na každej fakulte, na každej katedre, čo najdôkladnejšia „inventúra". Jej zmyslom je zhodnotiť sily, ktoré majú vysoké školy k dispozícii, konfrontovať doterajšie zameranie vedeckej činnosti či riešenia jednotlivých tém so skutočnými potrebami budúceho užívateľa výsledných vedeckých prác.

Od vysokých škôl sa očakáva, že budú dbať na vysokú efektívnosť vedeckovýskumnej činnosti a na jej správne zameranie. To znamená, že sa budú orientovať na riešenie najdôležitejších úloh, pred ktorými stojí alebo bude stáť naša spoločnosť, že budú takéto úlohy aj iniciatívne vyhľadávať. Máme v tomto smere s činnosťou prevažnej väčšiny vysokých škôl dobré skúsenosti, mnohé zložité úlohy boli práve uvedenými prístupmi vyriešené, a vysoké školy tak získavajú veľkú prestíž a uznanie verejnosti. Vo výbere vedeckej úlohy a jej zaradení do plánu sa prejavuje nielen odborná úroveň každého pracovníka, ale aj jeho politická uvedomelosť, jeho zodpovednosť voči socialistickej spoločnosti. Základným kritériom pre zaradenie úlohy do plánu nemôže byť akademická zaujímavosť, ale spoločenská naliehavosť a využiteľnosť v praxi. Na všetkých vysokých školách musíme sústavne vytvárať potrebnú klímu, preferovať kolektívy pracovníkov, ktorí svojou vedeckovýskumnou činnosťou smerujú k riešeniu takýchto úloh.

*

Úspechy vo vedeckovýskumnej činnosti vysokých škôl závisia predovšetkým od správneho výberu kádrov, od ich politickej a odbornej úrovne, od stupňa ich pripravenosti dať svoje sily v prospech socialistickej spoločnosti. Výberu kádrov a práci s nimi musíme preto venovať maximálnu pozornosť a starostlivosť. Treba oceňovať a všestranne podporovať každého, kto obetavo a úspešne vo vede pracuje. Znovu si povedzme otvorene, že doposiaľ nehodnotíme všetkých pracovníkov vždy podľa dosiahnutého prínosu, že málo diferencujeme vynikajúce kolektívy, kolektívy priemerných a kolektívy, ktoré sústavne nedosahujú dobré alebo požadované výsledky. V nasledujúcom období preto použijme všetky prostriedky na to, aby sme podporili najlepších, aj tých dobrých, aby sme nepodporovali tých, ktorí vo vedeckovýskumnej činnosti vidia len únik od kontrolovateľnej práce v iných profesiách. Vytvorme i vo vedeckej práci vysokých škôl ovzdušie zodpovednosti, iniciatívy a náročnosti ku všetkým.

*

Mimoriadnu pozornosť je potrebné venovať vedúcim katedier. Ich výberu, pripravenosti na úlohy a rozmiestneniu a kádrovej politike vôbec. Na našich vysokých školách máme mnoho schopných, strane oddaných a odborne erudovaných učiteľov a vedúcich pracovníkov. Máme naozaj z čoho vyberať do kádrových rezerv. Nesmieme však funkcie sľubovať. Mali by sme do kádrových rezerv vyberať mladších súdruhov a aj ženám dávať väčšiu príležitosť pracovať vo funkciách. Skúsenosti ukazujú, že tí funkcionári vysokých škôl, ktorí prešli funkciami v stranických a spoločenských organizáciách, dosahujú vo svojej riadiacej práci dobré výsledky. V kádrovej politike je dôležité, aby sme v žiadnom prípade neprehliadali aj to, že sa niektorí funkcionári správajú ako nenahraditeľní, a v snahe, aby neboli ohrození, za celé dlhé roky za seba nepripravili žiadnu náhradu. Nemôžeme však pripustiť, aby si súdruh, či súdružka po zaradení do kádrovej rezervy mysleli, že sú pre funkciu predurčení. Na druhej strane by sa zase nemalo stať, aby tí, ktorých sme do kádrových rezerv vybrali, boli osočovaní a ohovárani.

Náročnejší musíme byť pri výbere a navrhovaní kandidátov za docentov a profesorov. Pri návrhoch musíme dodržovať všetky kritériá, a to tak politické, ako aj odborné a morálne. V každom prípade musí byť preukázateľná kvalitná pedagogická činnosť, výsledky práce v danom odbore, prirodzená autorita v kolektíve spolupracovníkov, v kolektíve študentov, ale aj v mieste bydliska. Požadujeme, aby kandidáti za profesorov boli doktori vied, alebo mali za sebou výrazné výsledky v pedagogickej a výchovnej práci, v publikačnej činnosti i v príprave nových vedeckých pracovní-

DIES JESENII VIII.

z príležitosti 90-tych narodenín univ. prof. MUDr. Jána KŇAZOVICKÉHO

(Dokončenie z 3. str.)

záležitosti a občanov Ľubietovej popriala predsedníčka MNV s. Bojková.

FN a LF UK v Martine vyslala *doc. MUDr. Palenčára, CSc.*, aby odovzdal pamätnú Zlatú medailu za obetavú prácu LF UK v Martine. Jubilant pôsobil v Martine sedem rokov ako riaditeľ nemocnice a vedúci chirurgického oddelenia. Spomína tu na neho s úctou a vďakou veľa jeho pacientov. *Doc. MUDr. Moravec, DrSc.*, v zastúpení LF UK v Bratislave, odovzdal Pamätnú medailu LF UK za rozvoj školstva a zdravotníctva. Ďalej pozdravili jubilanta za II. chirurgickú kliniku LF UJEP v Brne *doc. MUDr. M. Novák*, za Vysokú školu technickú v Košiciach *prof. Ing. Erenberger*, za Spolok lekárov v Košiciach *doc. MUDr. J. Kafka, CSc.*, a za poslucháčov LF UPJŠ a SZM poslucháčka *Hromadová*. I najmladšej generácii, budúcim lekárom, môže byť prof. Kňazovický príkladom pracovitosti, zodpovednosti, čestnosti a prístupu k pacientom a povinnostiam.

Krásne a dojemné boli slová *prof. K. Čárskeho*, priateľa a bývalého spolupracovníka prof. Kňazovického, ktorý zaletel svojimi slovami do jeho mladých čias.

Prívety uzavrel *prof. MUDr. E. Makovický* v zastúpení riaditeľa Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave. Zdôraznil, že prof. Kňazovický založil postgraduálnu školu chirurgov, ktorá odovzdávala skúsenosti mladším, ešte pred založením inštitútov postgraduálnej prípravy. Svoj prejav zakončil slovami, ktorými vyjadril to, čo cítili všetci prítomní: *„Profesor Kňazovický má nielen našu úctu, ale aj lásku, ktorá ostáva najvyššou ľudskou hodnotou."*

V prejave prof. Kňazovického, v ktorom sa poďakoval za blahoželania a preukázané pocty a vyznamenania, sa zrkadlili bohaté pracovné a životné skúsenosti, ale i skromnosť napriek dosiahnutým úspechom. Bol popretkávaný krásnymi myšlienkami a citátmi, mnohé z nich boli grécke a latinské. Spomeňme niektoré z jeho myšlienok: *„Hazardovať sa dá so všetkým, ale so životom nie. Nič to, že starneme, dôležité je, aby naša práca nestarla."*

Za slávnostnou časťou nasledovala pracovná časť VIII. Jeseniových dní, kde odzneli podľa programu vedecké prednášky z odboru chirurgie, ktoré predniesli i mnohí zo žiakov jubilanta.

K slávnostnej nálade nevšedného jubilea prof. Kňazovického prispeli všetky významné chirurgické pracoviská a poprední chirurgovia z celej republiky svojimi pozdravmi, ktoré mnohí predniesli na Jeseniových dňoch, alebo zaslali jubilantovi. *MUDr. B. Špaček*, dlhoročný redaktor Rozhledov v chirurgii, vo svojom pozdrave poukázal na zásluhy prof. Kňazovického a spoluprácu slovenskej a českej chirurgie, ktorá pokračovala v stopách prof. Kostlivého. Významní chirurgovia *prof. Šerý* a *prof. Niederle* tiež vysoko vyzdvihli spoluprácu prof. Kňazovického s českými klinikami.

Rektor Lekárskej univerzity v Szegede poslal prof. Kňazovickému ako prvému držiteľovi železného diplomu tejto univerzity pozdravný list z príležitosti jeho jubilea.

Významné výročie v živote univ. prof. MUDr. J. Kňazovického vzbudilo široký ohlas aj v našej tlači, a to nielen v odbornej, ale aj v časopisoch a novinách. Aj maďarské obyvateľstvo na Slovensku si prostredníctvom svojej tlače pripomenulo jeho zásluhy a prácu i pre zdravie menšinového obyvateľstva. K významnému výročiu univ. prof. MUDr. J. Kňazovického pripravili svoje relácie rozhlas a televízia.

MUDr. Marta Jirousková, CSc.,
MUDr. Ján Sabo-Nacko

kov. Vysoké nároky sa plne vzťahujú na menovanie docentov a profesorov z praxe.

*

Vysokoškolské štúdium nie je lacné, ale spoločnosť tieto prostriedky neľutuje. Dalo by sa očakávať, že študenti po skončení štúdia splatia svoj dlh spoločnosti a pôjdu pracovať tam, kde ich treba. Je aj úlohou SZM na vysokých školách prispievať svojou aktívnou prácou k riešeniu problémov rozmiestňovania absolventov vysokých škôl, prekonávať neochotu mnohých z nich odchádzať pracovať mimo centra. Pre každého je v našej republike práce dosť. Veď ľudia žijú všade, všade sa pracuje a všade sú potrební ľudia kvalifikovaní, a tí mladí zvlášť.

LETNÁ ŠKOLA

Fyzika amorfných magnetík a f-kovov

V peknom prostredí Ružínskej priehrady a za príjemného počasia sa v dňoch 23.—28. mája konala v hoteli Sivec letná škola „Fyzika amorfných magnetík a f-kovov", ktorú spoločne usporiadali Ústav experimentálnej fyziky SAV a Prírodovedecká fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Cieľom tohto užitočného celoštátneho podujatia bolo poskytnúť účastníkom ucelené informácie o najnovších výsledkoch teoretického i experimentálneho štúdia v oblasti amorfných magnetík a f-kovov. Ide o veľmi aktuálnu problematiku, na riešení ktorej sa podieľajú i pracovníci oboch usporiadajúcich inštitúcií. Organizačný výbor na čele s *prof. Ing. L. Potockým, CSc.*, vynaložil preto nemálo úsilia na to, aby na túto letnú školu ako prednášatelia prišli poprední odborníci zo Sovietskeho zväzu. Tento zámer sa vydaril, a tak účastníci školy mohli medzi sebou privítať ôsmich významných vedeckých pracovníkov zo ZSSR, medzi nimi *prof. R. Z. Levitina, DrSc.*, z Moskovskej štátnej univerzity, *prof. L. A. Pastura, DrSc., a prof. I. V. Svečkareva, DrSc.*, z Fyzikálno-technického ústavu nízkych teplôt Akadémie vied Ukrajinskej SSR, *J. P. Irchina, DrSc.*, a *M. V. Medvedeva, CSc.*, z Ústavu fyziky kovov vo Sverdlovsku a ďalších. Prednášky týchto odborníkov boli zamerané na modernú problematiku elektrónovej štruktúry amorfných feromagnetík, spinových vĺn, fázových prechodov v f-kovoch, magnetizmu amorfných materiálov a na ďalšie teoretické problémy. Ďalšie prednášky predniesli československí odborníci.

Na letnej škole sa zúčastnilo okolo 50 pracovníkov oboch usporiadajúcich inštitúcií, ďalších vysokých škôl a ústavov SAV i ČSAV. Všetci ocenili vysoký odbornú úroveň tohto podujatia, ktoré tak môže prispieť k ďalším pokrokom v štúdiu najmä amorfných feromagnetických materiálov, ktoré sa niektorými svojimi výhodnými vlastnosťami javia ako veľmi perspektívne a môžu v neďalekej budúcnosti nájsť široké uplatnenie v rozmanitých elektronických a elektrotechnických zariadeniach (napr. v transformátoroch, kde ich použitím možno značne znížiť straty). Na dobrej úrovni bola aj spoločenská stránka letnej školy — nechýbalo ani kúpanie v ešte chladných vodách Ružínskej priehrady. Pre sovietskych hostí bola zorganizovaná prehliadka niektorých pracovísk Katedry experimentálnej fyziky PF UPJŠ a Odd. fyziky nízkych teplôt ÚEF SAV i jednodňový výlet do Levoče a Vysokých Tatier.

Dúfame, že na túto letnú školu budú mať všetci jej účastníci príjemné spomienky a že prispela k skvalitneniu ich vedecko-výskumnej práce.

Ing. R. Mlynek,
Katedra exp. fyziky PF

Prvé decénium Právnickej fakulty UPJŠ

28. septembra 1983 uplynulo 10 rokov od slávnostného otvorenia prvého školského roku samostatnej Právnickej fakulty v Košiciach vo zväzku Univerzity P. J. Šafárika. Pri tejto príležitosti požiadal dekana Právnickej fakulty UPJŠ *doc. JUDr. Igora Palúša, CSc.*, o rozhovor člen redakčnej rady Spravodaja UPJŠ *JUDr. Peter Mosný, CSc.*

Súdruh dekan, aj keď desať rokov v živote inštitúcie obyčajne nepredstavuje obdobie z dlhodobého vývojového hľadiska prejerujúco atraktívne, predsa však desaťročné jubileum našej fakulty ponúka pozastaviť sa nad predošlými rokmi.

Je pravdou, že desať rokov je krátke historické obdobie, a pripúšťam, že nie vždy môže byť bohaté na udalosti a výraznejšie premeny. Avšak prvé desaťročie nesporne má svoje zvláštnosti a osobitné postavenie, ktorých podmieňujúcim faktorom je práve celý ten proces kreácie. Pochopiteľne, že mám na mysli našu právnickú fakultu. Preto aj na našej fakulte prebehli spomienkové oslavy, ktorých hlavným poslaním bolo dôstojné pripomenutie si pozitívnych výsledkov, ktoré na všetkých troch úsekoch činnosti, menovite v politicko-výchovnej, pedagogicko-výchovnej a vedecko-výskumnej oblasti, fakulta za prvých desať rokov svojej činnosti dosiahla

Zaspomínajme si trošku. Čo predchádzalo samotnému konštituovaniu sa Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach?

Na základe výsledkov rozborov Ministerstva spravodlivosti ČSSR z konca šesťdesiatych rokov o celospoločenskej potrebe právnikov v Československu bolo zistené, že sa prejavuje výrazný nedostatok asi 3700 kvalifikovaných právnikov; z toho asi 3100 miest zastávajú pracovníci bez právnického vzdelania, a približne 600 právnických miest nie je vôbec obsadených. V rozbore sa ďalej uvádzalo, že na Slovensku je absolútne i relatívne väčší nedostatok právnikov ako v Čechách, pričom najkritickejšie sa tento nedostatok prejavoval v Stredoslovenskom a predovšetkým vo Východoslovenskom kraji. V správe dekanstva Právnickej fakulty UK v Bratislave k predmetnému rozboru sa zdôrazňovalo, že kapacitné možnosti bratislavskej právnickej fakulty objektívne nemôžu zabezpečiť navrhovaný trend prijímania na štúdium práva (ročne 470 poslucháčov). Ako východisko odporúčalo dekanstvo Právnickej fakulty UK v Bratislave zabezpečiť prípravu zvýšenej potreby právnikov na Slovensku čo najrýchlejším vybudovaním právnickej fakulty v Košiciach. V tomto procese významnú a nezastupiteľnú úlohu zohralo vedenie Univerzity P. J. Šafárika. Vedecká rada UPJŠ už dňa 18. februára 1969 na svojom zasadnutí súhlasila so zriadením právnickej fakulty pri UPJŠ počnúc školským rokom 1969/1970.

K zriadeniu fakulty však k tomuto termínu nedošlo. Znamenalo to, že sa upustilo od pôvodných zámerov?

Nie, aj keď sa tieto v istom zmysle modifikovali. Rozhodnutím kolégia dekana Právnickej fakulty UK v Bratislave bola 18. novembra 1969 vymenovaná komisia, do práce ktorej sa zapojilo aj vedenie našej Univerzity P. J. Šafárika. Jej úlohou bolo čo najobjektívnejšie a najkomplexnejšie posúdiť všetky predpoklady pre založenie pobočky Právnickej fakulty UK so sídlom v Košiciach. Rezultátom všetkých týchto prípravných prác bolo vydanie rozhodnutia rektora Univerzity Komenského v Bratislave dňa 12. apríla 1970, ktorým sa zriadila pobočka Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave so sídlom v Košiciach s tým, že táto ako komplexné pedagogické a vedecké pracovisko bude vykonávať výučbu študentov od I. ročníka v školskom roku 1970/1971 v Košiciach. Toto rozhodnutie nadobudlo účinnosť dňom 15. júna 1970. Dá sa povedať, že zriadením pobočky Právnickej fakulty UK so sídlom v Košiciach sa ukončila prvá etapa budovania samostatnej právnickej fakulty vo zväzku UPJŠ.

Aký bol potom vývoj v druhej etape?

Po založení pobočky Právnickej fakulty UK so sídlom v Košiciach neustali prípravy na zriadenie samostatnej právnickej fakulty vo zväzku s UPJŠ, čo plne korešpondovalo aj s pôvodným zámerom dokonštituovania sa univerzity v Košiciach. Ich opodstatnenosť vyplývala z existujúcich a plne vyhovujúcich materiálnych, priestorových a ďalších podmienok. Ochota kádrovej výpomoci pri zabezpečovaní kvalitného vyučovacieho procesu v prvých rokoch samostatnej právnickej fakulty bola zrejmá aj zo strany vedenia bratislavskej právnickej fakulty. Z iniciatívy a za plnej podpory Východoslovenského krajského výboru KSS v Košiciach bola v roku 1972 vytvorená komisia pre prípravu návrhu na zriadenie samostatnej právnickej fakulty včlenenej do UPJŠ. Odôvodnená objektívna požiadavka pokrytia zvýšenej celospoločenskej potreby právnikov zriadením v poradí štvrtej právnickej fakulty v ČSSR so sídlom v Košiciach sa stretla v ďalšom vývoji jej kreovania s naprostým pochopením najvyšších straníckych a štátnych celoslovenských a celoštátnych orgánov. Ukončením celého procesu prípravy konštituovania druhej právnickej fakulty na Slovensku bolo vydanie nariadenia vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 88/1973 Zb. zo dňa 9. júla 1973 „O zriadení Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach", s účinnosťou jej pôsobenia od školského roku 1973/1974. Začatím činnosti novej samostatnej Právnickej fakulty v Košiciach zanikla pobočka Právnickej fakulty UK so sídlom v Košiciach. Zostalo však konzultačné stredisko Právnickej fakulty UK v Bratislave pre štúdium popri zamestnaní.

Vyskytovali sa nejaké odlišnosti v zameraní a štruktúre košickej právnickej fakulty od ostatných právnických fakúlt v ČSSR v dobe jej konštituovania?

Treba povedať, že v zameraní i štruktúre sa naša fakulta v ničom neodlišovala pri svojom vzniku (ako ani doteraz) od ostatných právnických fakúlt v Československu s „konštantným" právnickým štúdiom, aj keď sa v niektorých fázach procesu prvotných predstáv vyskytovali názory preferujúce hospodársko-právne zameranie budúcej fakulty. Pri konštituovaní našej fakulty bolo zriadených celkom osem katedier, ktoré nadväzovali na zloženie katedier pobočky Právnickej fakulty UK so sídlom v Košiciach. Vedením štyroch katedier boli poverení interní učitelia fakulty, na čele ostatných štyroch stáli vo vedľajšom pracovnom pomere zamestnaní externí učitelia z Právnickej fakulty UK v Bratislave. Chcel by som zdôrazniť, že katedry sa od začiatku budovali ako pracoviská obsadzované výlučne internými učiteľmi.

Aké boli začiatky politickej práce na fakulte?

Hneď v úvode odpovede je potrebné zvýrazniť, že Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach je ideologickou fakultou. Po celú dobu jej desaťročnej existencie, nevynímajúc pochopiteľne ani súčasnosť a budúcnosť, sa v jej práci dôsledne uplatňovala vedúca úloha Komunistickej strany Československa. Pred mladou základnou organizáciou komunistov, mladou nielen priemerným vekom jej členov, ale aj dĺžkou jej existencie, stáli neľahké úlohy. Treba zvýrazniť, že straníckej organizácii na fakulte sa od prvých chvíľ dostalo účinnej podpory a pomoci od mestských a krajských straníckych orgánov.

(Pokračovanie na 15. str.)

ZVÄZÁCKE DNI NA ŠÍRAVE

V dňoch 28. — 30. 10. 1983 zorganizoval Celoškolský výbor SZM UPJŠ v Košiciach zväzácke dni na Zemplínskej Šírave, ktorých sa zúčastnili fakultné výbory jednotlivých fakúlt a CV SZM.

Ústrednou témou trojdňového zväzáckeho rokovania bola spoluúčasť SZM na výchovnovzdelávacom procese. Hlavný referát k danej problematike predniesla predsedníčka CV SZM *PaeDr. Jarmila Papová.* Zdôraznila význam práce SZM na vysokých školách, poukázala najmä na činnosť organizácií SZM na našej univerzite. V diskusii vystúpili zástupcovia jednotlivých fakúlt, ktorí sa vyjadrili k hlavným bodom referátu: k účasti SZM na prijímacích pohovoroch, k rozmiestňovaniu študentov po ukončení štúdia, k spoluúčasti SZM pri jazykovej príprave študentov, príprave harmonogramu skúšok a rozvrhu hodín, k spolupráci FV SZM so študentskou radou pri zlepšovaní študijných podmienok.

Prínosom tohto stretnutia bolo okrem riešenia problémov aj zblíženie sa jednotlivých FV SZM a výmena skúseností, a predovšetkým vystúpenie *univ. prof. PhDr. M. Daniláka, CSc.*, prorektora univerzity, ktorý odpovedal na mnohé otázky študentov, týkajúce sa štúdia na univerzite.

Na záver stretnutia prijali prítomní Vyhlásenie na podporu politiky vlády ČSSR za mier a proti jadrovej vojne.

Jana MOROCHOVIČOVÁ,
FF UPJŠ

O aktivite po aktivite

Túžobne očakávanou odmenou pre žiakov a študentov všetkých typov škôl sú letné prázdniny. Už dlho pred ich začiatkom si každý robí plány, aby ich prežil čo najkrajšie, aby mu neutiekol ani jeden deň naprázdno. Niektorí sa chystajú na dovolenku pri mori, na chate, v horách, no mnohí si chcú zarobiť pár korún, aby zadosťučinili svojim tajným prianiam, najmä túžbe prežiť nezabudnuteľné chvíle v kruhu mladých ľudí.

Najviac to umožňuje letná pracovná aktivita, ktorej sa venuje zvýšená pozornosť aj u nás — na FF UPJŠ v Pre-

(Pokračovanie na 10. str.)

HLAS vysokoškolákov UPJŠ

SZM ČSSR

Míting pri príležitosti dňa solidarity S PALESTÍNSKYM ĽUDOM

Dňa 29. 11. 1947 schválilo VZ OSN rezolúciu č. 181, podľa ktorej mali byť v Palestíne (vtedy mandátne územie OSN pod správou Veľkej Británie) vytvorené dva štáty: Izrael, o vznik ktorého usiloval medzinárodný sionizmus, a Palestína, ktorej ľud dlho očakával kreáciu svojho suverénneho štátu. Veľká Británia však uplatnila vo vzťahu k realizácii rezolúcie dvojaký prístup. Pre Židov boli utvorené priaznivé podmienky pre vznik ich štátnosti, zatiaľ čo Palestínčania narážali na umelo vytvárané prekážky. V skutočnosti už samotné prerokúvanie vytvorenia Izraela na území Palestíny bolo zradou na jeho ľudu. Angličania sľúbili Arabom za pomoc v II. svetovej vojne poskytnutie nezávislosti, v skutočnosti však až doteraz paktujú s nepriateľom palestínskeho ľudu — sionizmom. Sionizmus v službách izraelskej vlády sa stal jedným z najkrvavejších režimov novodobých dejín.

29. november sa stal pre palestínsky národ dňom počiatku nezmieriteľného boja so sionizmom. Tento deň vyhlásila OSN za Deň solidarity s palestínskym ľudom.

Palestínčania za svoje práva bojujú neúnavne doma i v exile. V roku 1959 bol založený Generálny zväz palestínskych študentov, ktorý združuje pokrokových Palestínčanov študujúcich v takmer všetkých vyspelých krajinách sveta, jednou z jeho hlavných úloh je poukazovať na situáciu vo vlasti a získavať internacionálnu podporu pokrokovej mládeže celého sveta.

Svojimi článkami v novinách a časopisoch, verejnými vyhláseniami a aktívnou účasťou na mítingoch a zhromaždeniach burcujú palestínski študenti verejnú mienku proti zákernému nepriateľovi. V súčasnosti nie je ľahkou záležitosťou upozorniť na latentné nebezpečenstvo a „vzdialené problémy", a preto pobočka Generálneho zväzu palestínskych študentov v Košiciach ochotne pristúpila na spoluprácu so zväzáckou organizáciou Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Na mítingu, ktorý sa uskutočnil 29. novembra 1983 v aule Právnickej fakulty UPJŠ, predstavitelia palestínskych študentov odpovedali na otázky stopäťdesiatich študentov práva a vedenia právnickej fakulty.

Míting prebehol v duchu solidárnosti a priateľstva. Prijatej rezolúcii predchádzalo premietnutie krátkych filmov o barbarskom bombardovaní Bejrútu v r. 1981 Izraelom a o zradcovskej dohode Sadatovej administratívy v Camp Davide. Filmy vyvolali vlnu otázok o situácii na Blízkom východe. Palestínski študenti pri odpovediach využívali ako dôkazový prostriedok fotografie. Uspokojujúce odpovede na všetky kladené otázky hovoria o vysokej ideologickej vyspelosti palestínskych študentov.

Pre dnešných Palestínčanov je vzdelanie prostriedkom k zachovaniu národa. Pre tých, ktorí študujú v exile, poskytuje všeobecné vzdelanie väčšiu možnosť osvojiť si povolanie, ktoré je možné vykonávať kdekoľvek, a umožňuje Palestínčanom získať dobre platené zamestnanie pre seba, čím sa zabezpečí pomoc vlastným rodinám v utečeneckých táboroch a tiež možnosť podporovať Organizáciu pre oslobodenie Palestíny, jediného zákonného predstaviteľa palestínskeho ľudu. Pre mladých Palestínčanov je ich vzdelanie neoddeliteľnou súčasťou palestínskej revolúcie. Vzdelanie rozširuje možnosti oslobodenia.

Účastníci Mítingu priateľstva s palestínskym ľudom odsúdili agresívnu politiku sionistického štátu Izraela, podporovaného imperialistickou politikou USA, a podporili spravodlivú požiadavku Palestínčanov na svojbytnosť a sebaurčenie na území, ktoré im prisúdila história.

Anton Ondrej,
Právnická fakulta

Prínos bezdevízových výmenných praxí

Na základe dohody medzi Univerzitou P. J. Šafárika v Košiciach a Štátnou univerzitou v Užhorode na r. 1983 uskutočnila sa v dňoch od 5. 7.—25. 7. 1983 bezdevízová výmenná prax poslucháčov 3. ročníka jednoodborového štúdia fyziky so zameraním biofyzika na Fyzikálnej fakulte Štátnej univerzity v Užhorode.

Účastníci bezdevízovej výmennej praxe mali možnosť oboznámiť sa s fyzikálnymi laboratóriami ŠU v Užhorode, ako aj v Kyjeve a Odese, ktoré sme navštívili v rámci praxe. Poslucháči s veľkým záujmom sledovali výklady odborných pracovníkov na exkurziách na jednotlivých pracoviskách. Konštatovali dobrú pripravenosť odbornej praxe, kvalitné prístrojové vybavenie ako učební, laboratórií, tak i odborných a vedeckých pracovísk. Zvlášť ich zaujala prehliadka katedry polovodičov a kvantovej elektroniky, ako aj im patriacich výskumných oddelení a laboratórií, kde sa podrobne oboznámili so zameraním (pedagogickým i vedeckým) oboch pracovísk. Poslucháči mali možnosť oboznámiť sa so základnými princípmi laserovej techniky, holografie a s jej využitím v praxi. Podrobne sa oboznámili so zložením a činnosťou spektrometra, využívaného na štúdium povrchových vlastností látok pomocou Ramanovského rozptylu. Keďže zariadenie je možné využiť i pre biofyzikálny výskum, o túto časť exkurzie mali poslucháči mimoriadny záujem. Veľkým prínosom bola návšteva Fyziologického ústavu akademika A. A. Bogomoľca v Kyjeve, kde sa zaoberajú aktuálnymi problémami súčasnej fyziologickej vedy. Prezreli sme si niektoré laboratóriá, v ktorých sa zameriavajú na meranie biopotenciálov. V tomto ústave si prvýkrát v ZSSR osvojili metodiku vnútromolekulárneho snímania biopotenciálov. Návšteva Kyjevskej univerzity, ktorá nesie meno veľkého ukrajinského básnika T. G. Ševčenku, mala veľký význam. Študenti sa oboznámili nielen s odborným zameraním univerzity, ale aj s históriou revolučného boja ukrajinského národa, do ktorej sa zapísali študenti i učitelia Kyjevskej univerzity na začiatku XX. storočia, najmä v historické dni Októbra 1917. roku.

Poslucháči s veľkým záujmom sledovali výklady odborných pracovníkov na exkurziách na jednotlivých pracoviskách, čo na záver praxe veľmi pozitívne hodnotil vedúci praxe doc. Šever zo ŠU v Užhorode.

V rámci kultúrno-rekreačného programu praxe poslucháči mali možnosť oboznámiť sa s kultúrnymi pamiatkami a rekreačnými oblasťami navštívených miest. V Užhorode sa zúčastnili dvoch celodenných výletov do kúpeľných miest Zakarpatska a do športovo-rekreačného centra ŠÚ Skalka. Navštívili Múzeum národnej architektúry, botanickú záhradu a ZOO múzeum ŠÚ. Pred odchodom do Kyjeva položili veniec k pamätníku hrdinov padlých v 2. svetovej vojne.

Za pobytu v Kyjeve okrem odborného programu sa poslucháči zúčastnili exkurzie po historických pamiatkach mesta. Hlboké dojmy zanechala exkurzia po pamätných miestach Veľkej vlasteneckej vojny. Navštívili Ukrajinské štátne múzeum Veľkej vlasteneckej vojny 1941—1945. Obdivovali starobylé historicko-kultúrne pamätníky architektúry XVI.—XVIII. storočia, ktoré v nich zanechali hlboké umelecké zážitky.

Bezdevízová výmenná prax bola zavŕšená návštevou Fyzikálnej fakulty Odeskej štátnej univerzity, prehliadkou a oboznámením sa s históriou mesta, ako i nezabudnuteľným osviežením sa v Čiernom mori.

Na záver je vhodné poznamenať, že bezdevízová výmenná prax umožnila prirodzeným spôsobom spojiť jednotlivé zložky komunistickej výchovy, ako sú zakotvené v „Komplexnom pláne komunistickej výchovy študentov UPJŠ na roky 1981—1985". Splnila svoj cieľ nielen v rovine odbornej, ale aj poznávacej a kultúrnej a prehĺbila internacionálne cítenie poslucháčov. Jej účastníci budú na ňu ešte dlho spomínať.

Doc. RNDr. G. Martinská, CSc.,
KJF a BF PF UPJŠ, vedúca praxe

Účastníci praxe na užhorodskej stanici pred odchodom do Kyjeva.

Družobná prázdninová návšteva z Užhorodu

Stáva sa, že mesto, rovnako ako človek, prežíva svoju druhú mladosť. Naraz ako by sa usmialo, zaleskne sa v sinku širokými oknami nových domov, zažiari svetlami nových ulíc, rozbehne sa do šírky novými námestiami, sadmi a parkmi. A čosi celkom zvláštne, predtým nepoznané, sa objaví v jeho rysoch. Pre také premeny v živote mesta majú historici jedno slovo — obrodenie. V prípade Užhorodu je nerozlučne späté so sovietskym zriadením. Až s jeho príchodom nastala nová etapa rozvoja mesta. Z jeho dnešného „dotazníka" vyberáme: Meno — Užhorod, oblastné centrum nositeľa rádu Zakarpatska. Dátum narodenia (podľa sovietskeho občianskeho preukazu) — 27. október 1944. V ten deň oslobodila Sovietska armáda Užhorod od fašistických okupantov. Mesto bolo jedným z iniciátorov zvolania zjazdu národných výborov, ktorý dňa 26. novembra 1944 vyhlásil Manifest o zjednotení Zakarpatskej Ukrajiny s Ukrajinou sovietskou. Vzdelanie — vysokoškolské. Užhorod je univerzitné mesto. Univerzita, založená r. 1945, sa stala známym vedeckým a kultúrnym strediskom republiky. Na malebných stráňach vyrastajú výstavné budovy nového univerzitného mestečka. Uplynie len niekoľko málo rokov a Užhorod sa bude pýšiť prekrásnym architektonickým celkom, na ktorého vybudovanie bolo uvoľnených 45 miliónov rublov. (Podľa publikácie Užhorod. vydavateľstvo Karpaty 1978.)

Z mladého vysokoškolského mesta Užhorodu zavítala k nám, t. j. na Katedru germanistiky, anglistiky a romanistiky, skupina 9 študentiek (germanistiek, anglistiek a romanistiek) vedených s. doc. M. F. Ažňukovou (anglistka, užhorodskej univerzity) na trojtýždňový prázdninový výmenný pobyt. Zástupcovia družobných odborov užhorodskej univerzity hostovali od 5. do 15. júla 1983 na pôde prešovskej Filozofickej fakulty, kde im členovia KGAR (prispela tiež Katedra ukrajinského jazyka a literatúry) pripravili bohatý program. Študentky absolvovali jednak cyklus prednášok a praktických cvičení, jednak spoznávali Prešov a jeho okolie. Pilierové prednášky boli zamerané na problematiku jazykovej interferencie a na vývin a súčasný stav československej germanistiky, anglistiky a romanistiky. Na príprave tejto časti programu sa podieľali predovšetkým ss. PhDr. M. Papsonová, CSc., PhDr. O. Segľová, PhDr. Ľ. Urbanová, PhDr. K. Sekvent, CSc., PhDr. L. Sisák a N. Polláková.

BEZDEVÍZOVÁ VÝMENNÁ PRAX

odborná as. (problematika jazykovej interferencie; odzneli prednášky jednak na tému jazykovej interferencie jazykov študovaného odboru, t. j. nemčiny, angličtiny, resp. francúzštiny na jednej strane a ukrajinčiny, slovenčiny, resp. češtiny na strane druhej a prednášky na tému jazykovej interferencie medzi ukrajinčinou a slovenčinou) a ss. doc. PhDr. L. Šimon, CSc. a PhDr. E. Pertlová, CSc., resp. PhDr. Š. Franko a PhDr. J. Stašková (československá germanistika, resp. československá anglistika). Hodiny praktických cvičení viedli ss. PhDr. V. Slimák, PhDr. A. Grmelová, PhDr. K. Sekvent a Dr. M. Berger, nemecký lektor.

Sprievodcami hostí po významných kultúrnych a politickohospodárskych miestach Prešova a jeho okolia boli ss. PhDr. E. Pertlová, CSc., PhDr. G. Knutová a J. Tomčák, tajomník FF. Košice družobným hostom z Užhorodu predstavili ss. PhDr. Š. Koššová a PhDr. Pertlová, CSc.

Druhú časť výmenného pobytu, t. j. 15. až 24. júl 1983, trávili užhorodské vysokoškoláčky a s. doc. M. F. Ažňuková v našich metropolách — v Bratislave a Prahe. Funkciu sprievodcov, poradcov a sprostredkovateľov čo možno najrýchlejšieho zblíženia a zoznámenia sa s našimi národnými centrami prevzali tentokrát ss. PhDr. O. Rokošná, PhDr. E. Zelenková a PhDr. J. Stašková.

Úlohu hlavného garanta celej akcie na výbornú zvládla s. PhDr. E. Pertlová, CSc.

Zástupcovia užhorodskej vysokoškolskej germanistky, anglistiky a romanistiky z radov študentov a učiteľov boli s programom prázdninového výmenného pobytu, ktorý pre nich pripravili členovia KGAR FF UPJŠ v Prešove, spokojní. Lúčili sa s pozdravom: Do videnia v Užhorode!

PhDr. Daniela Rokošná

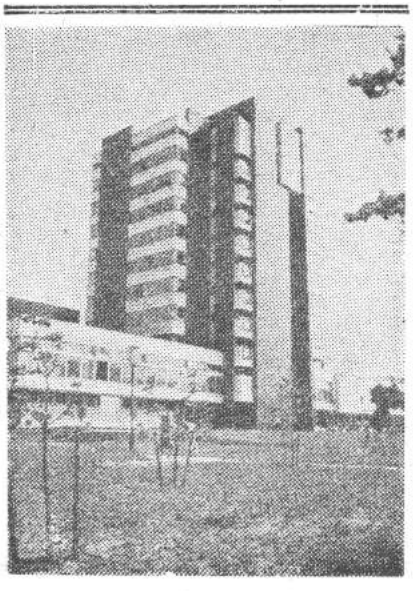

Z BEZDEVÍZOVEJ PRAXE POSLUCHÁČOV LF UPJŠ V MINSKU

Ako každoročne aj počas letných prázdnin sk. r. 1982—1983 sa uskutočnila výmenná bezdevízová prax poslucháčov Lekárskej fakulty UPJŠ Košice v družobnej Lekárskej fakulte Minskogo Gossudarstvennogo Medicinskogo Instituta (ďalej MGMI). Od 1. augusta do 29. augusta 1983 prax absolvovalo 9 poslucháčov IV. ročníka LF všeobecnej vetvy a jeden pedagogický vedúci.

Minsk, hlavné mesto Bieloruskej SSR s počtom obyvateľov vyše 1 750 000, nás zaujal svojou modernou architektúrou, širokými, dlhými bulvármi a prospektami s veľmi rušnou dopravou. Mesto je mladé, pretože po skončení II. svetovej vojny bolo na 85 percent úplne zničené, a to čo dokázali sovietski ľudia počas tejto krátkej doby vybudovať, hovorí samo osebe, o modernej socialistickej výstavbe. Mesto nesie hrdý titul „Mesto hrdina", ktorý mu bol udelený za podzemnú partizánsku činnosť počas fašistickej okupácie. Obyvatelia Minska nezabúdajú na svojich hrdinov odboja a v každom parku alebo námestí sa nachádza aj niekoľko pamätníkov venovaných padlým vo Veľkej vlasteneckej vojne. S prehliadkou mesta a jeho pamätihodnosťami nás podrobne oboznámila sprievodkyňa Inturistu.

Ubytovaní sme boli v novom študentskom domove na okraji mesta v dvojposteľových izbách s príslušenstvom. Stravovali sme sa v budove teoretických ústavov a rektorátu neďaleko študentského domova. Strava bola veľmi bohatá a veľmi pestrá. Prikladne sa o nás po každej stránke starala doc. Sofia Ivanovna Ludatko, CSc., z katedry normálnej anatómie MGMI. Počas celého pobytu v Minsku sme mali k dispozícii mikrobus, ktorým sme chodili na prax po minských klinikách, za kultúrou a športom a na politicko-výchovné exkurzie mimo mesta cez sobotu a nedeľu. Tak sme navštívili brestskú pevnosť „hrdina" v Breste, v ktorej malá skupina sovietskych vojakov počas prepadnutia ZSSR fašistami mesiac odolávala fašistickej presile a nakoniec až na niekoľko výnimiek všetci tam položili svoje životy. Prehliadka múzea v pevnosti, obelisku a obrovitej sochy obrancu pevnosti zanechali v nás trvalé presvedčenia o hrdinstve ČA. Ďalej sme navštívili „Kurgan slavy" v blízkosti Minska na kopci postavený vysoký obelisk na počesť osloboditeľov Minska. Návšteva v Chatyni, kde je symbolický cintorín, socha a múzeum, nám pripomenuli čoho je schopný fašizmus v svojej pravej podobe. Tu fašistickí vojaci a ich prisluhovači zrovnali so zemou 182 dedín a ich obyvateľov umučili na smrť včetne žien a detí, ako odvetu za akcie partizánov. Bolo to otrasné.

Videli sme dom, v ktorom je teraz historické múzeum, kde sa konal 1. zjazd ruskej soc. demokratickej strany, ktorého sa ešte nezúčastnil V. I. Lenin. V pamätnej knihe sú aj podpisy našich popredných straníckych a štátnych predstaviteľov (napr. súdruha G. Husáka). V Múzeu Veľkej vlasteneckej vojny sme mohli sledovať podrobne históriu Veľkej vlasteneckej vojny od vierolomného prepadnutia ZSSR v júli 1941, cez hrdinské činy Červenej armády a oslobodenie ostatných krajín spod hitlerovského otroctva až po kapituláciu fašistického Nemecka v máji 1945. V múzeu je aj časť venovaná SNP.

Odborná prax mala vysokú úroveň. Študenti samostatne praxovali na internej klinike 9. klinickej nemocnice, kde vyšetrovali pacientov anamnesticky a fyzikálne, ordinovali potrebné doplňujúce vyšetrenia, popisovali krivky EKG a navrhovali liečebné postupy u jednotlivých demonštrovaných pacientov. Na endoskopickom oddelení im bola demonštrovaná bronchoskopia, kolonoskopia a laparaskopia. Podobná situácia bola aj na chirurgickej klinike, kde okrem demonštrácie pacientov mali možnosť vidieť operácie z oblasti cievnej a brušnej chirurgie. Na gynekologicko-pôrodníckej klinike videli vedenie pôrodov a menšie gynekologicko-chirurgické výkony.

Teoretické a praktické vedomosti našich študentov hlavne z internej a chirurgickej propedeutiky boli na takej úrovni, že si viac razy vyslúžili pochvalu od sovietskych pedagógov. Okrem samotnej praxe sme mali možnosť navštíviť pracoviská a inštitúty takého druhu, aké ešte v Košiciach zatiaľ nemáme. Bola to napríklad klinika urológie a transplantácie obličiek, kde nás podrobne oboznámili s indikáciami a technikou transplantácie obličky, ďalej štátny kardiologický inštitút, kde sa vykonávajú operácie na otvorenom srdci za pomoci mimotelového obehu, a onkologický inštitút, kde sa vykonáva komplexná plurimodálna antineoplastická liečba pre všetky lokalizácie zhubných nádorov. V sanatóriu invalidov a veteránov Veľkej vlasteneckej vojny sme mali možnosť zasa vidieť akú veľkú starostlivosť venuje v ZSSR bývalým vojakom, ktorí bojovali proti fašistickým uchvatiteľom.

Prijatie u rektora MGMI prof. Kľučareva a dekana MGMI prof. Kobrika, kde sa rozoberali niektoré spoločné problémy týkajúce sa výuky a špecializácie poslucháčov medicíny v ČSSR a ZSSR, prebiehali vždy v srdečnom a priateľskom ovzduší. V podobnej atmosfére prebiehali aj stretnutia s predstaviteľmi komsomolu, poslucháčmi MGMI, kde sa nadviazali mnohé priateľstvá a vymieňali sa skúsenosti zo štúdia a praxe.

Turistická časť praxe sa konala v Leningrade, kde nám za 4 dni sprievodcovia Inturistu ukázali najhodnotnejšie pamätihodnosti a historické budovy

(Pokračovanie na 10. str.)

PRÁCA PREŠOVSKÉHO IRŠ NA PÔDE ŠD SLOVENSKEJ REP. RÁD

Predchádzajúci školský rok bol prvým rokom môjho štúdia na FF UPJŠ, a teda aj prvým rokom môjho účinkovania v internátnom rozhlasovom štúdiu. Prečo som sa zapojila práve do takejto činnosti? Ako mnohí moji kolegovia aj ja som si vypracovala určitý vzťah k slovnému prejavu už v základnej a strednej škole, čo sa neobišlo ani bez relácií v školskom rozhlase. Hudobní redaktori a technici sú na tom podobne — viaže ich záujem a chuť pracovať.

Pozrime sa na činnosť nášho IRŠ v uplynulom školskom roku bližšie.

Prekvapeným študentským očiam sa hneď v prvých dňoch naskytol príjemný pohľad na pekne vyzdobené okno IRŠ, kde sa uprostred vynímal impozantný plagát, zvolávajúci do IRŠ všetkých záujemcov a najmä prvákov troch fakúlt, ktoré internát obývajú: SjF, PdF, FF. Po dvoch dňoch plagát zmizol. Členovia IRŠ si potom urobili propagáciu priamym nakrúcaním na zemiakovom poli, ďalšími plagátmi na NN, ale predovšetkým Dňom otvorených dverí A nasledujúci večer prebiehal v slávnostnej atmosfére konkurz. Pre záujemcov o prácu slovesného redaktora sa konkurz skladal z testu, napísania určitého slohového útvaru na danú tému a z hlasových skúšok. V priebehu mesiaca-dvoch sme sa usilovali prekonať adaptačné problémy nielen v škole, ale aj v IRŠ. Za ten čas sa vysielanie ako-tak dostalo do riadnych koľají, lebo v prvých týždňoch sa vyskytli značné problémy, s výmenou starého technického zariadenia, ktoré už doslúžilo, za nové, ktoré si nechcelo zvyknúť na naše podmienky. Ale potom sa už naozaj pracovalo — každý druhý týždeň pravidelná schôdza a medzitým príprava relácie, nakrúcanie, vysielanie... a tak dokola. Počas Týždňa prešovských vysokoškolákov prebiehalo tzv. non-stop vysielanie 24 hodín s IRŠ-om, ktoré „postihlo" jednak nových členov IRŠ, jednak chudákov študentov. Niektorí sa pár ráz prebehli po oboch internátoch (11-poschodový s rozlohou asi 5 km^2), aby splnili rozličné vtipné úlohy. K behom a vôbec s rozlohou sa viažu aj ďalšie veľké akcie IRŠ: „Beh o salámu IRŠ", keď išlo o to dostať sa na vlastných nohách a za čo najkratší čas z prízemia na 11. poschodie už spomínaného vežiaka, a „Zvyšujeme kondíciu členov i nečlenov IRŠ", keď zas bolo treba obehnúť oba internáty (aj ten s rozlohou asi 5 km^2).

Z počtu 48 členov IRŠ sa na týchto akciách, ale, samozrejme, najmä pri príprave relácií, najväčšmi aktivizovali *Mária Konôpková, Karol Horváth, Draho Štefko, Vlado Savov*... Železnú a ochrannú ruku nad nami držal *dr. Emil Balúch*, asistent KSJL FF UPJŠ.

Naši poslucháči sa vždy najväčšmi tešia na vysielanie v stredu, lebo vtedy hráme „Koncert na želanie". Radi si však vypočujú aj lyrické relácie z cyklu „Pozor, krehké!", rady do ďalšieho života „Rezervované pre vás od nás", či niečo o sebe v programe „Žijeme v jednom internáte". Obľúbené sú aj relácie hudobných redaktorov, ktorí predstavujú významnejšie postavy našej i svetovej populárnej hudby.

Úzke kontakty sú medzi IRŠ a DJZ, preto neraz vysielame rozhovory s hercami, záznamy z predstavení či iných akcií, ktoré uskutočňujú členovia krúžku divadelnej kritiky, účinkujúceho pri IRŠ takisto pod vedením dr. E. Balúcha.

Toľko stručný prehľad činnosti IRŠ v ŠD SRR Gottwaldova 13, Prešov za školský rok 1982—1983. Mária ŠIMKOVÁ, slovesná redaktorka IRŠ

Z BEZDEVÍZOVEJ PRAXE POSLUCHÁČOV LF UPJŠ V MINSKU

(Dokončenie z 9. str.)

mesta, ako Zimný palác, krížnik Aurora, Smolnyj, Petropavlovskú pevnosť, Petrodvorec, Leningradské múzeum, Ermitáž a pod.

Letná bezdevízová prax v Minsku splnila svoje poslanie a ešte viac upevnila družbu medzi LF UPJŠ a MGMI. Poslucháči mali možnosť podrobne sa oboznámiť so životom a prácou sovietskych ľudí, so životom poslucháčov medicíny a s organizáciou zdravotníckej starostlivosti a systémom výučby medicíny v ZSSR. Videli prácu vo veľkých klinických nemocniciach a mali možnosť poznať také zdravotnícke inštitúcie, ktoré zatiaľ v Košiciach nie sú vybudované. Poslucháči boli aktívni a iniciatívni, za čo si zaslúžili uznanie od sovietskych pedagógov. Vzorne reprezentovali našu Lekársku fakultu UPJŠ v Košiciach a celý systém výučby medicíny v ČSSR. Povestná ruská a špeciálne bieloruská pohostinnosť, pri každom stretnutí či už s lekármi a študentmi, ale aj s obyčajnými sovietskymi ľuďmi zanechali v každom z nás trvalý dojem. Verím, že si poslucháči z praxe v Minsku odnesú zážitky na celý život.

P. 1 FOTO, Budova rektorátu MGMI.

MUDr. Ján Klimo, CSc., LF UPJŠ, ved. praxe

O aktivite po aktivite

(Dokončenie zo 7. str.)

šove. Štáb brigád pri FV SZM už začiatkom kalendárneho roku zabezpečuje pracoviská a podpisuje zmluvy. V školskom roku 1982—1983 nám Štáb brigád pri SÚV SZM pridelil tieto pracoviská: JRD Družba v Nováčanoch, Frucona Sabinov, JRD Budovateľ v Bidovciach a Pražský hrad.

Na JRD Družba v Nováčanoch v oboch turnusoch pod vedením vedúcich D. Vaskovej, E. Pružincovej, D. Dolihalovej a D. Kurillu brigádovalo spolu 105 brigádnikov, ktorí pomáhali pri úprave hospodárskych dvorov a pri zbere zemiakov. Z odpracovaného zaslali na FS 1920 Kčs. Spolu s našimi študentmi brigádovali aj študenti z partnerských univerzít v ZSSR, BLR a NDR.

Vo Frucone Sabinov brigádovalo v druhom turnuse 48 študentov. Vedúcimi boli študentky D. Červená a V. Chamradová. Študenti robili pri spracovaní ovocia a zeleniny, pri balení kompótov a pod. Brigádnici mali k dispozícii pracovný odev a vytvorené vhodné pracovné prostredie s podmienky. Závod zabezpečil pre študentov jednodňový zájazd do rekreačnej oblasti Zemplínskej Šírava. Vo Frucone sa odpracovalo 8568 brigádnických hodín, z toho 425 na Fond solidarity, na ktorý okrem toho brigáda zaslala 2000 Kčs.

Na JRD Budovateľ v Bidovciach pracovalo pod vedením P. Krupára a T. Perháčovej 56 brigádnikov pri zbere slamy, vrecovaní obilia a pri zbere kameňov. Bola to práca pomerne namáhavá, prašná a finančne nevýhodná, čo sa odzrkadlilo i na nízkych zárobkoch brigádnikov. Odpracovali 3098 brigádnických hodín, z toho 400 na fond solidarity, na ktorý zaslali aj 1040 Kčs.

V PS Prešov brigádovalo 15 brigádnikov pod vedením J. Oleára. Pracovali na VŠA pri pomocných čistiacich prácach. Odpracovali 1641 brigádnických hodín, na FS 160 hodín plus 180 Kčs.

Na Pražskom hrade v dvoch turnusoch brigádovalo 30 študentiek, ktoré spolu s vedúcou E. Čmiľňákovou vykonávali kustódne práce. Na pracovisku sa nevyskytli nijaké problémy, s ich prácou bolo vedenie spokojné. Svedčí o tom aj to, že brigáda už po tretí raz obsadila v socialistickej súťaži 1. miesto a bola vyhlásená za najlepší kolektív II. turnusu akcie Študenti Pražskému hradu.

Neoddeliteľnou súčasťou LPA sú medzinárodné študentské výmenné brigády, ktoré predstavujú dôležitý medzník výchovy študentov k socialistickému internacionalizmu. V minulom školskom roku 1982—1983 sa MŠVB v ZSSR, BLR a NDR zúčastnilo 44 zväzákov. Vedúcimi jednotlivých turnusov boli s. as. Opálková, M. Čarná, Z. Jochmannová.

Hoci sa leto už dávno skončilo, LPA sa pre brigádnikov ešte neskončila. Tí najlepší z pracovných kolektívov sa zúčastnili slávnostného vyhodnotenia LPA, na ktorom sa podelili s vlastnými skúsenosťami a zážitkami.

Vyhodnotenie sa konalo 20. 10. 1983 za prítomnosti zástupcov FF — doc. PhDr. J. Bilasa, CSc., prodekana FF UPJŠ, PhDr. V. Slimáka, člena CV KSS, s. J. Tomčáka, tajomníka fakulty a hostí z Frucony Sabinov a JRD v Nováčanoch, ktorí FO SZM odovzdali ďakovné listy za prípravu a realizáciu LPA '83. **Jana Morochovičová, FF UPJŠ**

ŽIVOTNÉ JUBILEUM PROF. ĽUDOVÍTA NOVÁKA

15. októbra 1983 sme si pripomenuli vzácne životné jubileum — 75 rokov — popredného slovenského jazykovedca, zakladateľa modernej slovenskej jazykovedy univ. prof. PhDr. Ľudovíta Nováka, DrSc.

V jeho živote je päť dôležitých etáp vedeckovýskumnej jazykovednej práce: vysokoškolské štúdium slavistiky, romanistiky a ugrofinistiky na Filozofickej fakulte UK v Prahe (tu už naplno vedecky pracuje v kruhu vynikajúcich lingvistov Pražskej školy); dvojročný študijný pobyt v Paríži, na ktorom si dopĺňal svoje vedomosti najmä zo všeobecnej jazykovedy a z ugrofínskej filológie; výskumná činnosť v Jazykovom odbore Matice slovenskej v Martine; vysokoškolská pedagogická činnosť a vedecký výskum na Filozofickej fakulte SU v Bratislave; práca na Katedre slovenského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove (od r. 1969 na polovičný úväzok, r. 1971 prešiel na toto pracovisko natrvalo, v šk. r. 1983-84 pracuje ak. profesor konzultant).

Pri životnom jubileu prof. Ľ. Nováka sa pristavujeme s pritlmeným dychom nad košatosťou diela a s obdivom nad jeho vedeckou rozhľadenosťou a ponorom vo viacerých disciplínach (jazykoveda, literárna veda, hudba, filozofia). Výborný diskutér, pôvabný rečník, človek s neuhasínajúcou vedeckou iskrou a organizačnou dôslednosťou je aj vynikajúcim vysokoškolským pedagógom a pracovníkom s úprimnou spoločenskou angažovanosťou. Vychoval celý rad ašpirantov zo slovakistiky, ale aj z iných jazykovedných disciplín. Výraznou mierou povzniesol jazykovedné myslenie, najmä na Filozofickej a Pedagogickej fakulte UPJŠ.

Prof. Ľ. Novák napísal stovky prác. Pripomeňme si aspoň niektoré jeho monografické diela: *K otázce jerových střídnic a kontrakce v střední slovenštine* (1932), *Případy rat-, lat- za praslov. *ort-, *olt- v slovenčine* (1933), *Fonológia a štúdium slovenčiny* (1934), *Dve štúdie o modernej slovenskej poézii z hľadiska spisovnej normy* (1935), *Jazykovedné glosy k československej otázke* (1935, 1936), *Dve štúdie z porovnávacej jazykovedy stredoeurópskej* (1940), *Z abecedy organizácie slovenskej kultúry* (1941), *K najstarším dejinám slovenského jazyka* (1980).

X X X

Pri úvahách o diele nášho jubilanta nám najprv prichádza na myseľ neúprosná dialektika času — aktuálneho a gnómického, prenikajúca skrz-naskrz jeho vedeckou tvorbou, ale pripomínajúca aj rytmus jeho životného oblúka: striedajú sa v ňom — povedané terminológiou jeho veľkej životnej lásky — hudby — accentato a agile, adagio a allegro, moderato i vivace... Času, ktorý preosieva, aby vydal svedectvo o nadčasovej hodnote vedeckého diela, ale pripomínal aj dôležitú morálnu zásadu kontinuálnosti života a tvorby bádateľa a človeka. Dôkazom o pravdivosti týchto slov nech nám bude hoci osud jeho monumentálnej práce, jeho Didaktiky Magny slovenskej historickej jazykovedy — monografie K najstarším dejinám slovenského jazyka, ktorá — hoci napísaná v rokoch 1938-39 — vyšla až r. 1980. Ako hlboko musí byť vedec presvedčený o pravdivosti svojej vedeckej pravdy, ak necúvne ani pred majestátom času; ako nadčasové musí byť ono dielo, aby obstálo pred skúškou najťažšou — pred skúškou histórie! Na koľko prác zo svetovej jazykovej produkcie by čas navrstvil patinu a nie hrdzu? V predslove k citovanej monografii — synekdochicky to platí o celom jazykovednom diele prof. Ľ. Nováka — píšu J. Horecký, Š. Peciar a J. Ružička toto: „Monografia Ľudovíta Nováka K najstarším dejinám slovenčiny je originálne a cenné jazykovedné dielo, bohaté na nové vedecké poznatky. Podáva dosiaľ najúplnejší a najdetailnejší výklad o najstaršom období vývinu hláskoslovia slovenčiny, spracovaný jednotnou metódou štrukturálnej analýzy rekonštruovaných fonologických systémov. Toto dielo obohatí slavistickú literatúru o cenné teoretické myšlienky a o nové poznatky z historickej fonológie slovenského jazyka. Sme presvedčení, že dielo uvítajú naši i zahraniční slavisti a slovakisti.

S ohľadom na autorov vek i na nepriaznivé okolnosti, ktoré vydanie diela zdržali takmer o štyridsať rokov, vydávame ho pri autorovom významnom životnom jubileu v pôvodnej podobe. Nepredpojatý čitateľ nebude v tom vidieť pokus o glorifikáciu jazykovednej metodológie z tridsiatych rokov, ale historické svedectvo o príslušnom období vo vývine slovenskej jazykovedy a ocení predovšetkým to, čo toto dielo prináša: nové poznatky o vývine slovenského jazyka."

X X X

V mnohých rozhovoroch s prof. Ľ. Novákom sme uvažovali o vede a umení, o tom, akú pečať na nich necháva čas, a pripomínali sme si krásne súžitie oboch fenoménov, ktoré kráčajú od nepamäti popri sebe ako blíženci — tak ako sú spolu ľudský um a srdce. Náš jubilant pritom vždy konštatoval, že umenie stojí vyššie ako veda. Bude to asi tak — hoci jeho život a dielo akosi vyvracali jeho vlastné slová a potvrdzovali onú vzrušujúcu symbiózu a dvojjedinosť, a teda aj „rovnocennosť" umenia a vedy; veď jubilant stál pred dilemou hudba, či jazykoveda: ako mladý gymnazista vystupuje s úspechom na koncertoch doma i v zahraničí, ako 19-ročný vydáva prácu *Ludvig van Beethoven, Život, osobnosť a dielo.* Je umelcom v jazykovede; vo svojej bádateľskej tvorbe má blízko k vedám o umení, jeho hlavnou jazykovednou disciplínou je fonológia — veda o zvukovej stavbe jazyka, obrazne povedané: aj veda o hudbe reči...

Hlavné princípy vedeckého uvažovania prof. Ľ. Nováka možno dobre pozorovať už pri disciplíne, ktorá sa priamo obracia k jazykovej praxi — v ortoepii. Zdôrazňuje sa pri nej predpoklad ustálenej gramatickej sústavy a tradície spisovnej výslovnosti a nevyhnutnosť spolupráce s fonetikou a fonológiou. Patrí k nesporným prínosom Novákových úvah o slovenskej ortoepii, že ju vidí nie izolovane, ale ako súčasť zvukovej štruktúry jazyka, že vyhmatal niektoré vývinové súvislosti slovenských ortoepických javov a že naznačuje aj štýlový aspekt pri variantoch spisovnej výslovnosti.

Od skúmania zvukovej štruktúry spisovnej slovenčiny vedie u prof. Ľ. Nováka priama a prirodzená cesta k úvahám o grafickej sústave slovenčiny. Podobne ako v štúdiách z iných oblastí jazykovej stavby aj tu fascinuje Novákova precízna práca s materiálom, nekompromisnosť pri hľadaní vedeckej pravdy, široký konfrontačný záber javov v rámci národného jazyka i v iných jazykových sústavách, dialektika synchrónie a diachrónie, prísna vedecká argumentácia, dôsledné úsilie o terminologickú a pojmovú presnosť hraničia-

(Pokračovanie na 13. str.)

Prof. Ing. dr. Radislav DOMANSKÝ, CSc., 65-ročný

V decembri roku 1983 sa dožil prof. Ing. dr. Radislav Domanský, CSc., vedúci Katedry fyzikálnej a analytickej chémie Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach, významného životného jubilea — 65 rokov. Jubilant od počiatku významne prispieval k budovaniu uvedenej katedry, podieľal sa na spracovaní koncepcie jej rozvoja, na zabezpečovaní výuky a na modernizácii učebného procesu.

Narodil sa 16. 12. 1918 v Kyjove, kde absolvoval štátne reálne gymnázium. Po maturite začal študovať chemické inžinierstvo na Vysokej škole technickej v Brne, avšak už v roku 1939 musel toto štúdium prerušiť pre uzatvorenie českých vysokých škôl nemeckými okupantmi. Svoje vysokoškolské štúdium dokončil po oslobodení na Vysokej škole technickej v Brne.

Do zamestnania v odbore chémie vstúpil 1. 10. 1945 ako výpomocný asistent Ústavu teoretickej a fyzikálnej chémie Vysokej školy technickej v Brne. Po skončení vojenského výcviku nastúpil na miesto fyzikálneho chemika v Československom filmovom ústave v Prahe, kde sa zaoberal štúdiom fotografických vývojok. Koncom roku 1947 sa vrátil na Ústav teoretickej a fyzikálnej chémie Vysokej školy technickej v Brne vo funkcii asistenta, kde pracoval v oblasti štúdia žiarenia, vznikajúceho na elektródach rôzneho typu za rôznych podmienok elektrolýzy. Tieto práce vytvorili podklad jeho dizertačnej práce, ktorú obhájil a dosiahol hodnosť doktora technických vied.

V nasledujúcich rokoch (1950—53) bol zamestnaný v rezortnom Drevárskom výskumnom ústave v Bratislave, kde bol vedúcim analytického a fyzikálno-chemického oddelenia. Jeho vedecká činnosť v tejto dobe bola zameraná na zavádzanie fyzikálno-chemických metód do problématiky chémie dreva. V podstate išlo o riešenie problémov z odboru analytickej chémie a chemickej kinetiky. Okrem vlastných výskumných úloh spolupracoval ako teoretik s rôznymi pracovnými skupinami, ktoré riešili praktické úlohy.

Po založení Slovenskej akadémie vied prešiel prof. R. Domanský z rezortu do vzniklého oddelenia dreva, celulózy a chemických vláken. Jeho pôsobenie v SAV bolo prerušené od r. 1957 do r. 1959, kedy pôsobil ako vedúci Katedry fyzikálnej chémie na Prírodovedeckej fakulte UJEP v Brne.

Počas svojho pôsobenia v SAV riešil prof. Domanský rad problémov, ktoré boli odoponované a niektoré odmenené cenou akadémie. Prakticky sa pri všetkých týchto úlohách jednalo o vyriešenie problémov z oblasti chémie dreva fyzikálno-chemickými metódami. V roku 1962 prof. Domanský s kolektívom dokončil práce na probléme **Zhodnotenie pilinového odpadu fluidnou**

technikou. Tento problém bol odoponovaný, jeho riešenie odmenené prvou cenou SAV a realizované v národnom podniku Bučina Zvolen. V ďalších rokoch sa jubilant s kolektívom spolupracovníkov zaoberal teóriou pyrolýzy dreva a jeho zložiek. Tieto práce, ktoré sú po metodickej stránke založené na vhodnej aplikácii navzájom sa doplňujúcich fyzikálno-chemických metód, objasňujú mechanizmus zmien uskutočňujúcich sa najmä u sacharidického podielu pri zvýšených teplotách. Výsledky tohto bádania sú publikované v sérii pôvodných prác, ktoré mali medzinárodný ohlas. Od r. 1964 viedol prof. Domanský kolektív zaoberajúci sa štrukturálnym výskumom drevných hemicelulóz a je spoluautorom rôznych prác publikovaných o tejto tematike. Výsledky tohto výskumu zahrňujú nové poznatky o resorpcii hemicelulóz, o ich izolácii a purifikácii, a tiež určenie štrukturálnych rysov 4-O-metylglukurónoxylánu z dreva hrabu. Pracovné úspechy kolektívu vedeného prof. R. Domanským boli kladne hodnotené a kolektívu bola udelená cena akadémie.

Prof. R. Domanský bol vedúcim oddelenia hemicelulóz Chemického ústavu SAV a v tejto funkcii sa iniciatívne podieľal na plánovaní vedeckej činnosti ústavu a jej kontrole. Je školiteľom vedeckých aspirantov, z ktorých mnohí obhájili svoje dizertačné práce. Bol predsedom celoštátnej komisie pre výskum dreva pri SAV, koordinátorom hlavnej úlohy ŠPZV a predsedom Rady kľúčovej úlohy IV—7 ŠPZV. Pri vykonávaní týchto funkcií sa aktívne podieľal na organizovaní a koordinovaní základného výskumu drevnej hmoty v celoštátnom meradle.

Po príchode na Prírodovedeckú fakultu UPJŠ v Košiciach r. 1973 venoval jubilant systematickú pozornosť budovaniu vedecko-výskumných laboratórií katedry fyzikálnej chémie a postupnému zapojovaniu pracovníkov katedry do ŠPZV.

Prof. R. Domanský je autorom alebo spoluautorom vyše 50-tich pôvodných vedeckých prác, publikovaných v domácich aj v zahraničných časopisoch. O výsledkoch svojej vedecko-výskumnej činnosti referoval na početných konferenciách a sympóziách u nás i v zahraničí.

Súbežne s vedecko-výskumnou činnosťou rozvíjal prof. R. Domanský aj pedagogickú činnosť. V rokoch 1952-1962 konával pravidelne ako externý učiteľ prednášky z rôznych predmetov fyzikálnej chémie na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. V období 1957—59 pôsobil ako vedúci Katedry fyzikálnej chémie Prírodovedeckej fakulty UJEP v Brne, kde po konsolidácii pomerov odovzdal vedenie prof. Stehlíkovi a vrátil sa do SAV.

Na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach pôsobil už v období 1965-73 ako externý učiteľ, v roku 1973 prešiel natrvalo do služieb tejto školy, kde pôsobí vo funkcii profesora a vedúceho Katedry fyzikálnej a analytickej chémie až doteraz. Prof. R. Domanský zabezpečuje základné prednášky z fyzikálnej chémie i špeciálne prednášky pre posluchačov odborného štúdia. Je členom komisie pre štátne záverečné i rigorózne skúšky na fakulte, ďalej je školiteľom ašpirantov a doteraz vychoval 6 vedeckých pracovníkov. Je členom komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác z odboru fyzikálna chémia na Prírodovedeckej fakulte UK a Chemickotechnologickej fakulte SVŠT v Bratislave. Je členom celoštátnej komisie pre obhajoby doktorských prác z fyzikálnej chémie. Býva často oponentom kandidátskych prípadne doktorských dizertačných prác. Jeho dlhoročná úspešná pedagogická činnosť bola ocenená diplomami. čestnými uznaniami a medailami UPJŠ Košice, UK Bratislava a Vysokej školy lesnícko-drevárskej vo Zvolene.

Čo ešte dodať? Spolupracovníci z Prírodovedeckej fakulty UPJŠ — najmä mladšia a najmladšia generácia — poznajú jubilanta predovšetkým ako vysokoškolského učiteľa, a to jedného z najlepších. Jeho prednášky z rôznych oblastí fyzikálnej chémie sú bojne navštevované, veď nie je žiadnym tajomstvom, že sú — v najlepšom slova zmysle — klasické. Za takmer dve desaťročia svojho pôsobenia na východnom Slovensku vštepil prof. R. Domanský základy svojej vednej disciplíny nemálo poslucháčom značnou mierou prispel k výchove a formovaniu nadšených chemikov — učiteľov aj odborníkov. Keď si uvedomíme kľúčové postavenie fyzikálnej chémie medzi ostatnými chemickými disciplínami — je to predsa fyzikálno-chemický prístup a metódy výskumu, ktoré zaraďujú chémiu medzi exaktné vedy — tento kontext nesporne umocňuje a dáva vyniknúť prínosu jubilanta ku kvalitatívnemu rozvoju chémie na východnom Slovensku všeobecne.

Do ďalších rokov želáme prof. R. Domanskému pevné zdravie a veľa tvorivých síl v ďalšej vedecko-pedagogickej práci!

Pracovníci Katedry fyzikálnej a analytickej chémie PF UPJŠ

ŽIVOTNÉ JUBILEUM PROF. ĽUDOVÍTA NOVÁKA

(Dokončenie z 11. str.)

ce až s akousi štylizačnou „sebakontrolou", ktorá si vynucuje interpretáciu aj výnimočných prvkov, jednotlivostí na pozadí systémovo fungujúceho pravidla.

Systémové kritériá prof. Ľ. Novák uplatňuje aj pri interpretácii umeleckého štýlu. Interpretačný „cit", ohlášajúci teoretické východiská funkčnej lingvistiky Pražskej školy, ho vedie k poznaniu o špecifickosti, autonómnosti básnického jazyka. V súlade s funkčnosťou jazykových prvkov stvárňujúcich básnický prejav nabáda k opatrnosti pri posudzovaní otázky porušovania normy spisovného jazyka v poézii; na celom rade konkrétnych analýz, ktoré môžu byť príkladom na interpretačný postup, najmä pri skúmaní zvukovej štruktúry veršovaného umeleckého diela, sleduje funkčné vyznenie niektorých hláskoslovných, morfologických, slovosledných a lexikálnych variantov v básnickom texte.

Prof. Ľ. Nováka môžeme označiť za zakladateľa slovenskej fonológie; pred ním, resp. súbežne s ním, uvádzajú niektoré poznámky aj o fonológii slovenčiny iba R. Jakobson a J. Vachek. Aj tu — rovnako ako v celej vedeckej tvorbe prof. Ľ. Nováka — je príznačné hľadanie širokých súvislostí opreté o úsilie pojmovo presne formulovať myšlienky. Ľ. Novák na viacerých miestach svojich prác podčiarkuje dominantnosť fonologickej roviny: *„Ak teda vyjdeme z fonologického rozboru, on nás uvedie do rozborov iných plánov, a keď začneme analýzou ktoréhokoľvek iného plánu, dostaneme sa nevyhnutne do oblasti fonológie"*; to je podhubie, z ktorého vyrastá aj jeho definícia fonémy: *„Fonémy sú najmenšie, ďalej nedeliteľné prvky jazyka, ktoré sa vydeľujú priesečníkmi všetkých jazykových funkcií na jazykovej forme."*

Svoje teoretické fonologické „školenie" prof. Ľ. Novák zúročil pri sledovaní ortoepických a ortografických javov, pri analýze básnickej reči, pri skúmaní fonologických zákonitostí v iných, najmä románskych a ugrofínskych jazykoch, ale najmä v slovenskej historickej fonológii.

Oblasť slovenskej historickej fonológie je vari najhlbším prameňom Novákovho vedeckého poznania, ktorým nasiakli jeho žiaci a nasledovníci a ktorý bude natrvalo zavlažovať slovenské jazykovedné myslenie pri skúmaní vývinu nášho jazyka. Prof. E. Pauliny v úvode k Fonologickému vývinu slovenčiny (1963) podčiarkuje ohlas Novákových tecrií vo svojej práci a konštatuje, že *„Ľudovítovi Novákovi patrí veľká zásluha za to, že skúmanie vývinu slovenčiny štrukturálnymi metódami dostalo pevné základy"*.

V priestore dejín slovenského jazyka je pre prof. Ľ. Nováka príznačné spätie interných a externých jazykových súvislostí. Z cenných výskumných podnetov v oblasti dejín slovenčiny upozorníme aspoň na jeden, odrážajúci aj princípy Novákovej bádateľskej morálky: potrebu vychádzať z domácej jazykovednej tradície, a teda prihlasovať sa k myšlienkovému bohatstvu predchodcov. Svoju štúdiu *Ľudovít Štúr ako jazykovedec*, v ktorej rehabilituje jazykovedné dielo zakladateľa modernej spisovnej slovenčiny, uzatvára slovami: *„... mali sme a máme i svoju vlastnú jazykovednú tradíciu domácu, ktorej systematické dejiny raz zreteľne ukážu, koľko cennej, tvorivej myšlienkovej práce bolo u nás i na tomto poli našej národnej kultúry."*

Prof. Ľ. Novák sa stal priekopníkom aj v oblasti všeobecnej jazykovedy na Slovensku. Od začiatku jubilantovho vedeckého rozletu presakuje jeho úvahy tendencia vysvetľovať fungovanie javov v širších teoretických a typologických súvislostiach. Sem patrí aj jeho teoretická koncepcia trinárnych protikladov v jazyku, ktoré overuje na pozadí analýzy v lineárnych jazykových útvaroch (začiatok — stred — koniec).

X X X

Po vyjdení jubilantovej práce *K najstarším dejinám slovenského jazyka* i ďalších štúdií, najmä z teoretickej jazykovedy v posledných rokoch sú ešte aktuálnejšie naše slová, ktoré sme napísali pred piatimi rokmi: *„Niektoré teórie a výsledky vedeckých úvah Ľ. Nováka dnes už berieme ako samozrejmé. Ako keby boli vznikli ... ‚jazykovednou ľudovou tvorivosťou', ako keby ich autor bol neznámy, podobne ako pri ľudových rozprávkach. Patrí k neopakovateľnému majstrovstvu bádateľa, ak svoje objavy odovzdá v takej presvedčivej forme, že sa stanú ‚kolektívnym vedeckým vedomím'. Nazdávame sa, že je to najviac, čo môže vedec vo svojej práci dosiahnuť."*

V diele prof. Ľ. Nováka sa zrkadlia tri základné zásady jeho tvorby — aby sme naplnili jeho tézu o trinárnych protikladoch — vyúsťujúce do princípov jeho bádateľskej morálky:

— povinnosť brániť kontinuitu vlastnej výskumnej teórie, nestrácať vlastnú vedeckú tvár, byť vo vede samým sebou;

— zásada metodologickej čistoty, jednotného metodologického východiska;

— presvedčenie, že veda je otázka pravdy, boja za pravdu.

V jednom zo svojich rozhovorov povedal: *„Treba stále viac odhaľovať tajomstvo života a sveta. To musí byť krvopotné vybojované, tvorivé je bolestné. To je dotváranie sveta, pri ktorom vedec prežíva i najčistejšiu tichú radosť zo stretnutia s klasickou trojicou — s pravdou, s dobrom a s krásou. Sú to vlastne tri aspekty tej istej veci. Vedec musí byť neústupný. Jeho úlohou je boj o pravdu."*

Aj preto — či práve preto — sa prof. Ľudovít Novák stal živou legendou slovenskej jazykovedy.

Ján Sabol

Životné jubileum RNDr. Alžbety Brutovskej, CSc.

Odborná asistentka Katedry organickej chémie a biochémie Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach RNDr. Alžbeta Brutovská, CSc., sa v minulom roku dožila významného životného jubilea.

Jubilantka sa narodila 2. augusta 1933 v Tatranskej Lomnici v rodine strojného zámočníka. Svoje stredoškolské štúdiá ukončila na Gymnáziu v Kežmarku. Po maturite v r. 1953 rozhodla sa študovať organickú chémiu na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po skončení vysokoškolského štúdia pracovala krátko na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave a od r. 1959 na Vojenskom ústave pľúcnych chorôb na oddelení klinickej biochémie v Novej Poľanke.

Po založení Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach v r. 1963 pracuje ako odborná asistentka na Katedre chémie a neskôr na Katedre organickej chémie. Ako jedna z prvých členov Katedry organickej chémie sa aktívne podieľala na jej budovaní.

Menovaná má dlhoročné pedagogické skúsenosti, ktoré vhodne využíva pri výchove poslucháčov učiteľského a odborného štúdia. Zvlášť dobré výsledky dosiahla v oblasti modernizácie výučby, a to najmä v zásadnej prestavbe cvičení z organickej chémie. Využívanie najnovšej laboratórnej a prístrojovej techniky umožňuje tak poslucháčom lepšie rozvinúť ich tvorivé myslenie.

Tejto problematiky sa dotýka aj jej vedecko-výskumná činnosť, ktorej podstatnú časť zhrnula vo svojej kandidátskej dizertačnej práci Modernizácia laboratórnych cvičení z organickej chémie na prírodovedeckých fakultách.

Počas celého obdobia pracovala v ROH a ZČSSP v rôznych funkciách.

Za dlhoročnú pedagogickú, vedecko-výskumnú a spoločensko-politickú prácu jej bola udelená Pamätná medaila UPJŠ a Čestné uznanie PF UPJŠ.

Do ďalších rokov života jubilantke prajú všetci členovia Katedry organickej chémie a biochémie Prírodovedeckej fakulty pevné zdravie, šťastie v osobnom živote a veľa úspechov v práci.

RNDr. Oľga Hritzová, CSc.,
Katedra organickej chémie
a biochémie PF UPJŠ

SRDEČNE BLAHOŽELÁME

všetkým učiteľom a pracovníkom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, ktorí sa v prvom štvrťroku 1984 dožívajú významných životných jubileí:

Rektorát UPJŠ a rektorátne pracoviská — Jozefína Humeňanská, Alžbeta Tomčiová, Verona Robová, Magdaléna Moskvová, Ing. Karol Nagy;

Lekárska fakulta — MUDr. Hilda Klvaňová, Michal Čigaš, Juraj Sokoli, Alžbeta Slivková;

Prírodovedecká fakulta — Etela Vneková;

Filozofická fakulta — doc. PhDr. Helena Rudlovčáková, CSc., PhDr. Juraj Cihra, PhDr. Michal Mindoš, Mária Bobáková;

Pedagogická fakulta — doc. PhDr. Michal Šutran, CSc

IX. MEDZINÁRODNÝ SLAVISTICKÝ KONGRES V KYJEVE

V dňoch 6. — 14. septembra 1983 sa v najstaršom meste starých Slovanov — v Kyjeve zišlo takmer dvetisíc slavistov z celého sveta na IX. medzinárodný kongres. Účastníci tohto vynikajúco organizačne pripraveného, veľkolepého vedeckého podujatia pracovali v sekcii lingvistiky, literárnej vedy, literárno-lingvistickej problematiky, folkloristiky a histórie. V našej stručnej správe z kongresu uvedieme niektoré pozorovania z lingvistickej sekcie (pravda, mohli sme absolvovať iba prednášky v pléne a v jednej zo šiestich jazykových podsekcií), osobitne zo skúmania zvukovej stavby slovanských jazykov

Prednášky z oblasti jazykovedy pokryli všetky jazykové roviny v synchronickom a diachronickom priereze. Mali makro- i mikrosystémový charakter; sympatickou črtou metodologicky orientovaných referátov bolo dialektické prepojenie synchrónie a diachrónie, systémový prístup ku skúmaniu jazykových faktov — najmä v súčinnosti formy a obsahu jazykových jednotiek a extra- a intralingválneho. Osobitne treba podčiarknuť, že k najpriebojnejším metodologickým vystúpeniam patrili popri prednáškach sovietskych lingvistov aj prednášky českých a slovenských jazykovedcov. Zásadné referáty predniesli: O. N. Trubačev (ZSSR) a K. Horálek (ČSSR) o etnogenéze Slovanov, V. A. Bondarko (ZSSR) o problémoch a metódach porovnávacieho výskumu gramatických kategórií v slovanských jazykoch, J. Mistrík (ČSSR) o konvergentných tendenciách vo vývine moderných slovanských jazykov, J. Filipec (ČSSR) o problémoch konfrontačnej synomiky v súčasných slovanských jazykoch, A. J. Suprun (ZSSR) o porovnávacom (konfrontačno-typologickom) výskume lexiky slovanských jazykov, Š. Ondruš (ČSSR) o typoch následných konsonantických kombinácií v praslovančine, baltoslovančine i indoeurópčine, V. K. Žuravlev (ZSSR) o relatívnej chronológii praslovanských procesov podľa údajov vonkajšej a vnútornej rekonštrukcie, R. V. Bulatovová, V. A. Dybo a A. A. Zalizňak (ZSSR) o teoretických základoch praslovanského akcentologického slovníka E. Stankiewicz (USA) o vyjadrení kvantifikácie v slovanských jazykoch, ale aj ďalší jazykovedci. V oblasti synchronického výskumu zvukovej stavby slovanských jazykov k nosným vystúpeniam patrili napríklad referáty M. Romportla a J. Novotnej-Hůrkovej (ČSSR) o konfrontačnom štúdiu fonológie slovanských jazykov (autori v ňom vychádzali z tézy o dynamickom charaktere synchronických fonologických systémov v slovanských jazykoch), J. Sabola (ČSSR) o neutralizáciách fonologických protikladov v slovanských jazykoch (prednášateľ predložil výklad svojej novej, syntetickej fonologickej teórie), W. Sperbera (NDR) o spoluhláskových skupinách, J. Toporišiča (Juhoslávia) o štatúte spoluhlásky „v" vo fonologických sústavách jednotlivých slovanských jazykov, A. Bana (Rumunsko) o fonologickej „kategórii" tvrdosť — mäkkosť v zvukovom systéme ruštiny, J. Gvazdanovičovej (Holandsko) o typologickej charakteristike slovanských a neslovanských jazykov s melodickým prízvukom.

Referáty z oblasti synchronickej fonológie ukázali, že v súčasnosti sa už dostávame do štádia konfrontačného výskumu zvukových systémov slovanských jazykov. Nazdávame sa, že základnou podmienkou pri tomto štúdiu je použitie jednotnej fonologickej koncepcie, a na jej pozadí vyčerpávajúce vymedzenie fonematického inventára (s centrom a perifériou), fonologicky relevantných a fonologicky irelevantných vlastností fonických prvkov, špecifických úrovní vzťahu jednotlivého a všeobecného (a ich vzájomného prepojenia) vo zvukových jednotkách, podrobné preskúmanie všetkých typov neutralizácií a alternácií a rozbor „súhry" a „protihry" fonologického a morfologického a fonologického a slovotvorného systému v príslušných jazykoch.

Na kongrese sa konali aj zasadnutia komisií pri Medzinárodnom komitéte slavistov, a teda aj Medzinárodnej komisie pre fonetiku a fonológiu slovanských jazykov pri Medzinárodnom komitéte slavistov. Členovia tejto komisie vysoko ocenili úroveň výskumu českých a slovenských fonetikov a fonológov tým, že po smrti doterajšieho predsedu komisie prof. dr. M. Romportla DrSc. (FF UK v Prahe), poverili vedením komisie PhDr. J. Novotná-Hůrková, CSc., (ČSAV v Prahe) a PhDr. J. Sabola, CSc., (FF UPJŠ v Prešove).

IX. medzinárodný slavistický kongres v Kyjeve bol aj dôležitým príspevkom k rozvíjaniu priateľstva a porozumenia medzi národmi. Na záver účastníci kongresu jednomyseľne prijali výzvu k vedcom celého sveta, aby zvýšili činnosť svojho boja za mier a proti jadrovej katastrofe.

Najbližšie stretnutie slavistov z celého sveta bude o päť rokov v bulharskej metropole — v Sofii.

J. Sabol

Prvé decénium Právnickej fakulty UPJŠ

(Dokončenie zo 6

Komunisti boli od začiatku v čele celej organizačnej štruktúry a pri plnení všetkých funkcií, ktoré fakulta zabezpečuje. Základná organizácia komunistickej strany sa aktívne podieľala na vypracovaní koncepčných materiálov nového pracoviska. Z tých najdôležitejších uvediem nasledovné: Dlhodobá koncepcia budovania a ďalšieho rozvoja fakulty, Program kádrovej a personálnej práce, Program vedeckej prípravy učiteľov, Komplexný program starostlivosti o poslucháčov z robotníckych, roľníckych a komunistických rodín, Program fakultnej vedecko-výskumnej činnosti, Program komplexnej socialistickej racionalizácie a modernizácie výchovno-vzdelávacieho procesu a mnohé iné ďalšie. Bolo a je príznačné pre našu fakultu, že pomerne mladí učitelia — komunisti zastávali a zastávajú dôležité funkcie v straníckych orgánoch i v orgánoch spoločenských organizácií. V tejto súvislosti je potrebné vyzdvihnúť ďalej tú skutočnosť, že učiteľský zbor sa v širokej miere zapojil do propagandistickej a lektorskej činnosti v straníckych a štátnych orgánoch aj v spoločenských organizáciách.

Z toho čo tu bolo povedané vyplýva, že fakulta venuje zvýšenú pozornosť komunistickej výchove študentov. Čo by ste, súdruh dekan, v tejto súvislosti chceli zdôrazniť?

V plánoch práce fakulty aj jednotlivých katedier sa kladie mimoriadny dôraz na komunistickú výchovu študentov. Fakulta má vypracovaný Dlhodobý (cyklický) plán komunistickej výchovy študentov, ktorý je rozpracovaním Plánu komunistickej výchovy UPJŠ na podmienky právnického štúdia pre jednotlivé študijné ročníky. Vychádzajúc z celospoločenského základného cieľa výchovy socialistického človeka, ktorý určuje spoločnosť a jej vedúci subjekt — marxisticko-leninská strana, základným cieľom komunistickej výchovy študentov Právnickej fakulty UPJŠ je dosiahnuť profil absolventa s vysokou politickou, morálnou a odbornou zdatnosťou. Hlavným koordinátorom komunistickej výchovy na fakulte je výbor ZO KSS. Dlhodobý (cyklický) plán komunistickej výchovy študentov, schválený výborom ZO KSS a Vedeckou radou Právnickej fakulty UPJŠ, je základnou a záväznou smernicou pre činnosť všetkých zúčastnených výchovných zložiek na fakulte.

Prejdime, súdruh dekan, k pedagogickej činnosti. Aké boli jej začiatky a výsledky?

Školským rokom 1973/1974 konštituovaná samostatná fakulta prevzala všetky dovtedajšie tri ročníky denného štúdia detašovaného pracoviska. Táto skutočnosť sa následne premietla v školskom roku 1974/1975, kedy promovali už prví absolventi na Právnickej fakulte UPJŠ. Zároveň sa otvoril nový prvý ročník denného štúdia, do ktorého bolo prijatých prvých 163 študentov, začínajúcich svoje štúdium už na Právnickej fakulte UPJŠ. V sumarizujúcom vyjadrení teda na našej fakulte v jej prvom školskom roku 1973/1974 študovalo v štyroch ročníkoch denného štúdia celkove 449 študentov. Školský rok 1977/1978 tvoril medzník z hľadiska napĺňania ďalších funkcií fakulty. Týmto školským rokom sa otvorila na našej fakulte aj forma štúdia popri zamestnaní prijatím prvých 81 študentov. Štúdium popri zamestnaní sa teda neotváralo na báze prevzatia študentov z Právnickej fakulty UK. Jeho prví absolventi boli slávnostne promovaní v školskom roku 1981/1982. Za desať rokov existencie Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach vysokoškolské právnické štúdium na nej absolvovalo 1471 študentov denného štúdia a štúdia popri zamestnaní.

Je známe, že absolventi právnických fakúlt nezískavajú ihneď akademický titul doktora práv. Realizovalo sa následné rigorózne konanie aj na našej fakulte?

Existujúca medzera akademického dokompletizovania právnického štúdia v Košiciach bola vyplnená definitívne v školskom roku 1979/1980 zavedením štátneho rigorózneho konania. Rozhodnutím Ministerstva školstva SSR bolo povolené vytvoriť dve štátne rigorózne komisie na Právnickej fakulte UPJŠ, a to na katedre trestného práva a na katedre hospodárskeho a finančného práva a základov národného hospodárstva. Od 1. septembra 1980 dochádza k podstatnému rozšíreniu rigorózneho konania na našej fakulte, keď sa zriadilo jedenásť rigoróznych komisií. A pokiaľ sa týka výsledkov štátneho rigorózneho konania na našej fakulte, chcem uviesť, že v jej prvom decéniu existencie bolo slávnostne promovaných celkom 730 doktorov.

Vysokoškolská fakulta nie je len pedagogickým pracoviskom. Nezastupiteľné miesto v jej činnosti zaberá vedecko-výskumná činnosť. Aké boli začiatky fakulty v tejto oblasti?

Východisková situácia v tomto smere bola od začiatku vzniku samostatnej fakulty veľmi zložitá a náročná. Väčšina mladých učiteľov fakulty bezprostredne po ukončení štúdia nemala, a objektívne ani nemohla mať, veľké skúsenosti z vedeckej práce. K tomu je potrebné dodať, že návyky na samotnú vedeckú prácu u väčšiny učiteľov museli byť získavané a rozvíjané paralelne so zdokonaľovaním ich pedagogického majstrovstva. V roku 1974 prvých šesť učiteľov úspešne absolvovalo pohovory externej vedeckej aspirantúry na školiacom pracovisku na Právnickej fakulte UK v Bratislave. V priebehu rokov sa k nim pripájali ďalší, rovnako formou externej aspirantúry. Rozšíril sa aj okruh školiacich pracovísk našich učiteľov. Patrili k nim tiež Ústav štátu a práva SAV v Bratislave, Právnická fakulta KU v Prahe, VŠE v Bratislave.

Pochopiteľne, že v tomto smere najdôležitejšie sú dosiahnuté výsledky. Mohli by ste, súdruh dekan, konkretizovať kvalifikačný rast učiteľov na fakulte v uplynulých desiatich rokoch?

Prirodzene. Od založenia samostatnej fakulty do 1. 9. 1983 získalo hodnosť kandidáta vied (CSc.) celkom 10 učiteľov. Z toho dvaja z Kabinetu marxizmu-leninizmu. Za docentov bolo vymenovaných spolu 5 učiteľov, a za profesorov 2 učitelia. Tento stav nie je ešteže definitívny, pretože v súčasnosti 6 učiteľov čaká po odovzdaní svojich kandidátskych dizertačných prác na obhajobu. Verím, že sa tak stane ešte do konca tohto školského roku.

Meradlom vedecko-výskumnej činnosti fakulty je tiež zapojenie sa do ŠVOČ a dosiahnuté výsledky. Mohol by som Vás požiadať opätovne o bližšiu konkretizáciu?

Hneď v prvom roku existencie samostatnej fakulty došlo k vytvoreniu Rady ŠVOČ, ktorá riadila a doteraz riadi prácu na tomto úseku. Rokovanie prvého fakultného kola prebehlo v máji 1974 za účasti 18 súťažiacich prác; päť z nich postúpilo do celoštátneho kola konaného v Brne, kde obsadili jedno II. a jedno III. miesto. Táto skutočnosť čo do kvantity i kvality je už dávno minulosťou. Naša fakulta sa úspešne presadzovala v celoštátnych kolách ŠVOČ v odbore právo, z nich v školských rokoch 1974/1975 a 1978/1979 sa celoštátna súťaž konala na našej fakulte v Košiciach. Nech však hovorí reč čísiel. V rokoch 1973—1983 na celoštátnych kolách Študentskej vedeckej odbornej činnosti v odbore právo Právnická fakulta UPJŠ získala 11 prvých miest, 13 druhých miest, 26 tretích miest a množstvu prác našich študentov boli priznané a udelené zvláštne ceny. Tieto úspechy boli odzrkadlením zvýšeného počtu zúčastňujúcich sa študentov a prác už na fakultných kolách. Najväčší počet 191 študentov do ŠVOČ sa zapojilo v školskom roku 1977/1978, s najväčším množstvom 107 súťažných prác bolo obsadené fakultné kolo ŠVOČ v školskom roku 1978/1979.

Súdruh dekan, ďakujem Vám za obsiahly rozhovor.

VII. ROČNÍK volejbalového turnaja žien „O pohár ZČSSP a MDŠ"

Volejbalový oddiel TJ Slávia Univerzita Košice v spolupráci s odbočkou ZČSSP pri univerzitných katedrách a CSV SZM UPJŠ zorganizoval v dňoch 5.—6. 11. 1983 už VII. ročník medzinárodného volejbalového turnaja žien o pohár ZČSSP a MDŠ.

Tak ako doterajších šesť ročníkov bol starostlivo pripravený a po organizačnej stránke na vysokej úrovni zvládnutý aj tento VII. ročník. Turnaj je už tradične dôstojným príspevkom našich športovcov k zahájeniu Mesiaca ČSSP a jednou z najvydarenejších akcií volejbalového oddielu v roku. Účastníkmi turnaja v predchádzajúcich ročníkoch boli družstvá I. a II. NL a družobného Debrecenu, ku ktorým malo v tomto roku pribudnúť i družstvo družobnej ŠU Užhorod. Žiaľ, v poslednej chvíli Užhorod účasť na turnaji odriekol. Z politicko-spoločenskej stránky je turnaj organizovaný pri príležitosti Mesiaca ČSSP a Medzinárodného dňa študentstva. Zo športového hľadiska je turnaj vhodnou prípravou pre družstvá NL pred začiatkom národných súťaží a možnosťou konfrontácie výkonnosti účastníkov i z medzinárodného hľadiska.

Siedmeho ročníka sa zúčastnilo 7 najlepších družstiev VS kraja a družstvo už spomenutého KLTE Debrecen. Turnaj sa začal spoločným nástupom zúčastnených družstiev a otvoril ho predseda odbočky ZČSSP RK súdruh PhDr. Hank.

Víťazom bez prehry sa stalo družstvo Jednoty Kežmarok juniorky, ktoré sú aj víťazmi Československého pohára na rok 1983. Na ďalších miestach bolo nasledovné poradie: VSŽ Košice, UPJŠ Prešov, UPJŠ Košice, Sp. Vihorlat Snina, VSŽ Košice jun., ŠBČS Košice, KLTE Debrecen.

V záverečnom hodnotení turnaja účastníci, tréneri, vedúci družstiev a rozhodcovia vysoko hodnotili organizačnú a športovú úroveň podujatia, ktoré sa radí na popredné miesto v organizovaní podobných podujatí na Slovensku.

Všetci sa spoločne tešíme na budúci ôsmy ročník tohto podujatia, veríme, že opäť prinesie hodnotné športové zápolenia a prispeje k upevneniu zdravia a športového priateľstva. Doterajší víťazi turnaja: 1977 — Slávia UPJŠ Košice, 1978 — Slávia VŠ Prešov, 1979 — VSŽ Košice, 1980 — Slávia UPJŠ Košice, 1981 — Slavoj Laskomerské, 1982 — Spartak Vihorlat Snina, 1983 — Jednota Kežmarok jun.

Marián Telepka, odb. asist. KTV UPJŠ

Z činnosti oddielu jachtingu TJ Slávia Prešov

Pod vplyvom rastúcich teoretických požiadaviek školy a života vôbec zmenil sa pohybový režim aj našej vysokoškolskej mládeže. Nedostatočne je saturovaná prirodzená potreba pohybovej činnosti. Preto narastá význam telesnej výchovy, zvlášť tzv. sezónnych športov, ktoré sa vykonávajú v prírode a stávajú sa rozhodujúcim kompenzačným činiteľom nepriaznivých vplyvov civilizačného procesu. Tento aspekt sa odzrkadľuje aj v procese prestavby štúdia. V učebných plánoch je daný širší priestor telovýchovným aktivitám.

Naši študenti čím ďalej, tým viac sa orientujú na lyžovanie a v letnom období na vodné športy. Tieto činnosti majú vysoké rekreačné hodnoty. Katedra telesnej výchovy tieto požiadavky citlivo registruje a vyhodnocuje. V zmysle pokynov MŠ vytvárame podmienky pre kvalitnejšie možnosti využívania sezónnych telovýchovných aktivít. Medzi študentmi veľkej popularite sa teší kurz kancistiky, ktorý katedra každoročne usporiada na Hrone, na Morskom oku a na Šírave. V ostatnom období na celom svete sa rozšíril windsurfing, ktorý sa stal aj olympijskou disciplínou. Naši študenti s veľkým zanietením sa venujú tréningu tohto nevšedne zaujímavého športu. Inštruktori na letných telovýchovných sústredeniach dosahujú dobré výsledky v nácviku. Katedra dopĺňa inventár plavidlami, využíva aj možnosti doškolovania svojich členov v jachtingu na seminároch usporiadaných MŠ.

Na pôde TJ Slávia UPJŠ Prešov sme založili oddiel jachtingu, ktorý ako bázu využíva našu lodenicu na Šírave. I keď oddiel zápasí s počiatočnými organizačnými ťažkosťami (nemáme dostatočne kvalifikovaných trénerov a cvičiteľov, aj materiálne zabezpečenie loďami je zatiaľ nedostatočné), predsa už za prvý rok pôsobenia môžeme zaznamenať niektoré vydarené akcie. Z poverenia jachtárskeho zväzu sme usporiadali celoslovenské preteky „Viniansky strapec" v siedmich jachtárskych triedach. Preteky sa konali za ideálnych poveternostných podmienok a za účasti veľkého počtu pretekárov. Zúčastnili sme sa v niektorých triedach aj krajských preborov, v ktorých naši pretekári získali dobré umiestnenie.

Zo športového hľadiska významná je aj plavba T. Stejskala a M. Štefančíka na mori. Plavby sa zúčastnili mikrotonerom (najmenšia plachetnica s certifikátom na morskú plavbu). Preplávali cca 600 námorných míľ (1 námorná míľa = 1852 m) v severnej časti Jadranského mora s denným priemerom 35 námorných míľ. Tento výkon je jednotnou športovou kvalifikáciou hodnotený ako II. výkonnostná trieda.

Oddiel spolu s katedrou telesnej výchovy plánuje v ďalšom období rozšíriť svoju členskú základňu, vylepšiť podmienky rekreácie, ako aj závodného jachtingu na Šírave. Plánujeme skvalitniť organizáciu kurzov a tréningového procesu a doplniť lodný park lodenice UPJŠ, aby budúci učitelia telesnej výchovy získali hlbšiu prípravu v tomto peknom športe.

Tomáš Stejskal, Pedagogická fakulta, Prešov

Družstvo Slávie UPJŠ Košice. Zľava stoja: Suchtová, Kovaničová, Palovčíková, Mudráková, Siváková, Lopatovská, Kostrábová, tréner Telepka. Kľačia: Pinčeková, Bizupová, Sedláková, Kováčová, Kundisová, Tomečková.

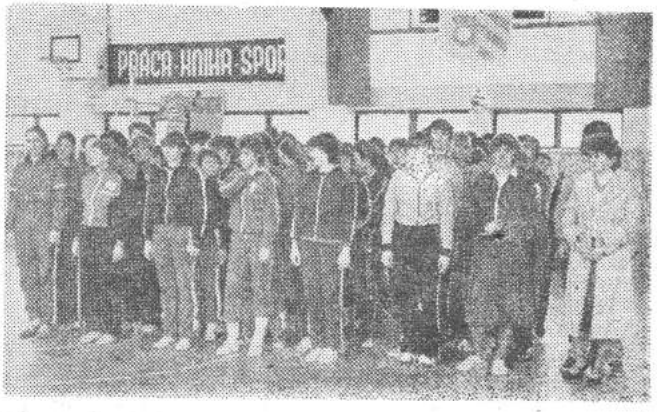

Zahájenie turnaja. Spoločný nástup zúčastnených družstiev.

UNIVERZITA P. J. ŠAFÁRIKA

SPRAVODAJ UNIVERZITY P. J. ŠAFÁRIKA. Vydáva Rektorát UPJŠ Košice, Šrobárova 57, telefón 228 68. Predsedovia redakčnej rady: prof. PhDr. Ivan Sajcura, DrSc., prof. PhDr. Michal Daniľák, CSc. Vedúci redaktor: doc. PhDr. Július RYBÁR, CSc. Adresa redakcie: Moyzesova č. 2, 040 00 Košice, tel. 241 12. Tlačia Východoslovenské tlačiarne, n. p., Košice, Švermova 67. (Pre vlastnú potrebu.)